

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo zaštite
okoliša i energetike

LIFE PROJEKTI U HRVATSKOJ

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo zaštite
okoliša i energetike

Sadržaj

- 6 HR NCP-MZOE**
Jačanje kapaciteta za Nacionalnu kontakt točku (NCP) za Program LIFE
- 8 LIFE.SU.SA.FRUIT**
Nisko pesticidna integrirana proizvodnja u održivom i sigurnom uzgoju voća
Low pesticide IPM in sustainable and safe fruit production
- 12 INSECTLIFE**
Inovativno praćenje štetnika u stvarnom vremenu i suzbijanje štetnika
Innovative Real-time Monitoring and Pest control for Insects
- 13 LIFE Dinalp Bear**
Upravljanje i zaštita populacije smeđih medvjeda u sjevernim Dinaridima i Alpama
Population level management and conservation of brown bears in northern Dinaric Mountains and the Alps
- 15 LIFE Old-Drava**
Prekogranična suradnja na revitalizaciji kompleksa riječnih staništa u području Natura 2000
Transboundary cooperation for revitalization of riverine habitat complex in Drava region within Natura 2000 sites
- 17 DRAVA LIFE**
Integrirano upravljanje rijekama
Integrated River Management
- 21 LIFE Clim'Foot**
Upravljanje klimom: Provedba javnih politika za izračun i smanjenje ugljikovog otiska poslovnih subjekata
Climate Governance: Implementing public policies to calculate and reduce organisations carbon footprint
- 23 LIFE FUTURE**
Alat za procjenu utjecaja na okoliš u području poslova zelene nabave
Sustainable Urban FUrniTURE: Tool design to perform environmental assessments in the green procurement framework
- 25 LIFE Sec Adapt**
Upgrading Sustainable Energy Communities in Mayor Adapt Initiative by Planning Climate Change Adaptation Strategies
- 28 LIFE Euroturtles**
Zajedničke akcije za poboljšanje statusa zaštite i očuvanja populacija morskih kornjača Europske Unije
Collective actions for improving the conservation status of the EU sea turtle populations

Izrada publikacije financirana je sredstvima Europske unije kroz Program LIFE.

Projekt LIFE – Jačanje kapaciteta za Nacionalnu kontakt točku
LIFE 14 CAP/HR/000014

Sadržaj ove brošure ne odražava službene stavove Europske unije.

 Tiskano na recikliranom papiru.

Autorica ilustracije na naslovnici: Željka Rončević

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, 2019.

32 LIFE ECOMETHYLAL

Visoko kvalitetni metilal iz nerekikabilnog plastičnog otpada pomoću procesa poboljšane Katalitičke Hidro-Gasifikacije Plazmom (KHP) *High quality methylal from non-recyclable plastic waste by an improved Catalytic Hydro-Gasification Plasma(CHGP) process*

44 LIFE Lynx

Sprječavanje izumiranja populacije risa u Dinaridima i jugoistočnim Alpama putem naseljavanja životinja i dugotrajne zaštite *Preventing the extinction of the Dinaric-SE Alpine lynx population through reinforcement and long-term conservation*

34 LIFE Living Streets

36 LIFE AskREACH

Omogućiti potrošačima da putem informatičkih alata zatraže informacije o kemikalijama u proizvodima temeljem REACH uredbe 09/2017 – 08/2022 *Enabling REACH consumer information rights on chemicals in articles by IT-tools*

38 LIFE ASPIRE

Advanced logistics platform with road pricing and access criteria to improve urban environment and mobility of goods

40 LIFE EuroLargeCarnivores

Poboljšanje suživota ljudi i velikih zvijeri u Europi kroz komunikaciju i prekograničnu suradnju *Improving human coexistence with large carnivores in Europe through communication and transboundary cooperation*

47 LIFE Artina

Mreža za očuvanje morskih ptica na Jadranu *Seabird conservation network in the Adriatic*

50 LIFE Against Bird Crime

Podrška provedbi strategije EU-a o bioraznolikosti: podizanje svijesti i jačanje kapaciteta za borbu protiv krivolova na ptice u prioritetnim zemljama *Delivering the EU Biodiversity Strategy: Awareness and Capacity Building against Bird Crime in Priority Flyway Countries*

52 Soil4LIFE

54 WISEDRAVALIFE

Mudro upravljanje vodama za očuvanje riječnih i poplavnih staništa duž rijeke Drave *Wise water management for the conservation of riverine and floodplain habitats along the Drava River*

Program LIFE

Program LIFE **financijski je instrument** Europske unije koji se provodi od 1992. godine i sufinancira **projekte koji doprinose poboljšanju stanja okoliša i zaštiti klime**. Cilj programa je provedba europskih i nacionalnih politika te dostizanje konkretnih ciljeva u području zaštite okoliša, prirode i borbe s klimatskim promjenama. Projekti odobreni u sklopu programa LIFE ostvaruju rezultate i učinke koji su primjenjivi i značajni na razini cijele Unije te imaju iznimno pozitivan učinak na okoliš. LIFE projekti su katalizator promjena u razvoju i provedbi politika pružajući i šireći rješenja i najbolju praksu za postizanje okolišnih i klimatskih ciljeva te promičući inovativne tehnologije za poboljšanje stanja okoliša i suočavanje s klimatskim promjenama.

Provedbom LIFE projekata doprinosi se održivom razvoju i postizanju ciljeva iz Strategije Europa 2020, Sedmog Akcijskog plana za okoliš i drugih relevantnih EU strategija i planova na području okoliša i klimatskih aktivnosti. Za višegodišnje programsko razdoblje 2014. – 2020. osigurana su sredstva u iznosu od 3,4 milijarde EUR, a najavljeno je povećanje proračuna za iduće programsko razdoblje 2021. – 2027.

Višegodišnje programsko razdoblje 2014. – 2020.

Kroz program LIFE, u programskom razdoblju 2014. – 2020. sufinanciraju se pilot, demonstracijski, informacijski i projekti najbolje prakse iz područja zaštite okoliša, učinkovitosti resursa, prirode i bioraznolikosti kroz potprogram Okoliš te ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba klimatskim promjenama kroz potprogram Klimatske aktivnosti.

LIFE program namijenjen je prijaviteljima iz svih zemalja članica Europske unije, a projekti mogu prijaviti **pravne osobe**. Natječaj se **otvara svake godine**, uglavnom u travnju. Prijava projekata vrši se putem internetskog alata eProposal nakon otvaranja natječaja.

U drugom višegodišnjem razdoblju (2018. - 2020.) projekti se sufinanciraju do iznosa od **55%** prihvatljivih troškova, osim projekata iz **Prirode i bioraznolikosti** koji se sufinanciraju do iznosa od **60%** prihvatljivih troškova te projekata usmjerenih na konkretne mjere **očuvanja prioritetnih vrsta ili stanišnih tipova** koji mogu ostvariti **do 75%** sufinanciranja.

Program LIFE u Hrvatskoj

Prvi projekti u Hrvatskoj iz Programa LIFE započeli su 1995. u okviru komponente LIFE - Treće zemlje (TCY). U razdoblju od 1995. do 2005. ukupno je u okviru komponente TCY financirano 15 projekata u vrijednosti od 9 milijuna EUR, od čega je EU sudjelovala sa 6 milijuna EUR. Od pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, hrvatske organizacije sudjeluju u pripremi, prijavi i provedbi LIFE projekata. Od 2013. do 2017. odobreno je 20 projekata za LIFE financiranje od čega je 5 projekta na kojima su hrvatski

sudionici korisnici koordinatori (Hrvatski prirodoslovni muzej, Agronomski fakultet, Hrvatske vode, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Udruga BIOM) te još 15 projekata na kojima su hrvatski sudionici partneri. Ukupna vrijednost projekata koja se provodi u Hrvatskoj iznosi više od 14 milijuna EUR-aa, od čega je više od 9 milijuna EUR-a EU sredstva.

LIFE je jedan od značajnijih EU izvora financiranja na području zaštite okoliša, prirode i klime te se očekuje veći interes za Program LIFE od strane hrvatskih prijavitelja.

Kroz LIFE projekte koji se provode u Hrvatskoj radi se na poboljšanju stanja okoliša provodeći brojne mjere. Konkretno, na području prirode LIFE projekti pridonose očuvanju i zaštiti rijeke Drave kroz restauraciju riječnih rukavaca i poboljšanje stanja bioraznolikosti riječnih i poplavnih staništa. Radi se na uvođenju međusektorskog upravljanja Dravom te rješavanju problema narušene hidrologije zajedno s partnerima iz Mađarske. Poboljšava se stanje očuvanosti velikih zvijeri kroz niz mjera (od poticanja boljeg suživota s ljudima kroz komunikaciju i suradnju do mjera za smanjenje smrtnosti na prometnicama), a kritično ugroženu populaciju risa ojačava se novim jedinkama s Karpata. Provode se i akcije za poboljšanje zaštite i očuvanja populacija morskih kornjača, aktivnosti protiv krivolova na ptice i razvija se mreža za očuvanje morskih ptica na Jadranu. Na području okoliša razvijene su i demonstrirane mjere za nisko pesticidnu integriranu proizvodnju u održivom i sigurnom uzgoju voća, zatim metode za inovativno praćenje štetnika u stvarnom vremenu i suzbijanje štetnika, izrađuje se alat za procjenu utjecaja na okoliš u području poslova zelene nabave, testira se visoko kvalitetni metilal iz nereciklabilnog plastičnog otpada pomoću procesa poboljšane katalitičke hidrorasplinjavanje plazmom, razvija se informatički alat koji će omogućiti potrošačima da zatraže informacije o kemikalijama u proizvodima. Razvija se i testira platforma koja će omogućiti gradskim sredinama bolju regulaciju cestovnog prometa, smanjenje prometa u gradskim središtima, povećanje standarda energetske učinkovitosti i u konačnici poboljšanje kvalitete života građana. Kroz LIFE projekt se promiče održivo i učinkovito korištenja tla kako bi se tlo kao resurs maksimalno iskoristilo, ali istodobno onemogućila njegova degradacija. Na području klimatskih aktivnosti razvijaju se javne politike za izračun i smanjenje ugljikovog otiska poslovnih subjekata, razvijaju se lokalne strategije prilagodbe klimatskim promjenama koje će poslužiti kao temelj za provedbu mjera zaštite od negativnih posljedica klimatskih promjenama te omogućuje se lokalnim samoupravama lakši prijelaz na nisko-ugljičnu i učinkovitu politiku uporabe resursa.

Svi LIFE projekti provode se u skladu s europskim politikama i zakonodavstvom na području zaštite okoliša i klime te su LIFE projekti izvrsna mogućnost za ispunjenje zadanih ciljeva i preuzetih EU obaveza. Osim toga, LIFE potiče održivost rezultata i nastavak rada na terenu i nakon završetka projekta čime se želi osigurati daljnji rad na primjeni rezultata, očuvanju stanja okoliša i razvijanju novih metoda.

LIFE projekti u Hrvatskoj obuhvaćaju niz područja u kojima se unapređuje postojeće stanje, testiraju nove metode ili rješavaju problemi koji postoje. Cilj ove brošure je upravo predstaviti širinu tema i područja u kojima se LIFE projekti provode u Hrvatskoj.

LIFE14 CAP/HR/000014

HR NCP-MZOE

Jačanje kapaciteta za nacionalnu kontakt točku za Program LIFE

Korisnik

Koordinator:

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike

Vrsta organizacije:

javna institucija

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1. 11. 2015. – 31. 3. 2019.

Ukupni proračun:

1.101.636 EUR

EU doprinos:

999.849 EUR

Lokacija:

Hrvatska

Mrežna stranica projekta

www.lifeprogramhrvatska.hr

Elektronička pošta

life@mzoe.hr

Facebook

Life program Hrvatska

YouTube

LIFE Hrvatska

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike je nacionalna kontakt točka za Program LIFE u Hrvatskoj čija je uloga pružanje informacija i podrške potencijalnim prijaviteljima. U 2015. godini Ministarstvo je prijavilo projekt jačanja kapaciteta s ciljem osiguravanja veće vidljivosti i pružanja veće podrške potencijalnim prijaviteljima.

Ciljevi

- učinkovito sudjelovanje Hrvatske u Programu LIFE
- promocija Programa LIFE u Hrvatskoj i podizanje razine svijesti o koristi LIFE projekata za zaštitu okoliša, prirode i klime
- podizanje razine znanja potencijalnih prijavitelja
- povećanje broja uspješnih prijava na Program LIFE

Za potencijalne prijavitelje kroz projekte se organiziraju mnoge aktivnosti koje obuhvaćaju:

- organizacije informativnih događanja za potencijalne prijavitelje
- savjetovanja o prikladnosti projektnih ideja te pružanje informacija o Programu LIFE i uvjetima natječaja
- organizacije konzultacija u tijeku razrade projektnog prijedloga

LIFE14 CAP/HR/000014

Rezultati ostvareni do kraja 2018.

- informirano preko 3000 potencijalnih prijavitelja u Hrvatskoj
- održano 55 informativnih događanja
- održane 2 međunarodne konferencije
- organizirana 2 studijska putovanja „posjet uspješnim LIFE projektima“ u Italiji i Sloveniji te Mađarskoj
- organizirane 3 radionice „umrežavanje i razmjena iskustava između nacionalnih kontakt točaka“
- održan niz konzultacija s prijaviteljima i savjetovanja o projektnim idejama

LIFE13 ENV/HR/000580

LIFE.SU.SA.FRUIT

Nisko pesticidna integrirana proizvodnja u održivom i sigurnom uzgoju voća

LIFE.SU.SA. FRUIT

Low pesticide IPM in sustainable and safe fruit production

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

1. Industrija i proizvodnja – poljoprivreda i šumarstvo
2. Industrija i proizvodnja – hrana i piće
3. Upravljanje rizicima – smanjenje onečišćenja
4. Otpad – smanjenje količine otpada i ušteda sirovina

EU zakonodavstvo

1. Direktiva o izmjeni Direktive 2006/42/EZ u pogledu strojeva za primjenu pesticida (2009/127/EZ)
2. Uredba o statističkim podacima o pesticidima (br. 1185/2009)
3. Direktiva izmjeni Direktive 91/414/EEZ o stavljanju sredstava za zaštitu bilja na tržište (93/71/EEZ)
4. Direktiva o zaštiti zdravlja i sigurnosti radnika na radu od rizika povezanih s kemijskim sredstvima (98/24/EZ)
5. Uredba o stavljanju na tržište sredstava za zaštitu bilja (br. 1107/2009)
6. Direktiva o uspostavi akcijskog okvira za postizanje održive uporabe pesticida (2009/128/EZ)
7. Okvirna direktiva o vodama (2000/60/EZ)
8. Direktiva o pošiljkama otpada (2006/12/EZ)

Opis projekta

Opis problema

Biljne bolesti i štetnički uzroci značajne gubitke priroda i kakvoće plodova u nasadima voćaka. Zbog štetnog djelovanja kemijskih sredstava na ljude i okoliš, raste značaj agro-eko sustava koji su temeljeni na upravljanju ekološkim interakcijama i primjeni integrirane zaštite bilja (IZB). Integrirana zaštita bilja (IZB) postala je prihvaćen model za zaštitu bilja u EU, koja pomaže u održavanju sigurnosti hrane i rješavanju pitanja zaštite okoliša. Štoviše, održiva proizvodnja voća je prioritet za europske proizvođače. S novom Uredbom o sredstvima za zaštitu bilja (1107/2009) te Direktive za održivu uporabu pesticida (2009/128), mnoga kemijska sredstva su nestala s europskog tržišta, stvarajući nove izazove u kontroli biljnih bolesti i štetnika. Promocijom nisko pesticidne integrirane proizvodnje, posebno IZB i ekološke poljoprivrede, postiglo se značajno smanjenje uporabe pesticida, ali održivo korištenje pesticida zahtijeva dodatne napore u osiguranju prijenosa tehnologija.

Ciljevi

Opći cilj LIFE.SU.SA.FRUIT projekta je razviti, primijeniti i demonstrirati ekonomski održiv strateški plan za provedbu integrirane zaštite bilja, promovirajući uporabu malih količina kemijskih sredstava tijekom postupaka uzgoja i čuvanja voća u tipičnim hrvatskim i talijanskim agro ekosustavima. Projekt nastoji stvoriti održiv ekološki sustav uzgoja i čuvanja voća, stvaranjem učinkovitije uporabe resursa i osiguravanjem sigurnosti hrane.

Specifični ciljevi su

- provesti inovativne postupke u nasadu (npr. postavljanjem mreža protiv insekata i uporabom sredstava za biološko suzbijanje) i poslije berbe (npr. tretmani toplom vodom);
- poticanje postupaka usmjerenih na smanjenu uporabu pesticida
- kroz umanjenu primjenu pesticida, smanjiti njihov štetan utjecaj na okoliš i djelatnike koji su u svom radu izloženi riziku štetnog djelovanju pesticida.

Očekivani rezultati

- smanjenje opterećenja kemijskim sredstvima za proizvođače (npr. smanjenje oko 50% insekticida i za oko 25% kemijskih sredstava koja se koriste protiv bolesti i štetnika)
- smanjenje poljoprivrednih troškova i povećanje profita proizvođača - ušteda novca i energije zbog uporabe mreža za insekte (npr. uštedu od oko 300-500 EUR/ha za suzbijanje kukaca)
- smanjenje gubitaka plodova od štetnika i gljivičnih oboljenja (najmanje 20%)
- povećanje kakvoće voća (bazirane na parametrima kao što su čvrstoća, boja, kiselost, udio šećera (npr. povećanje sadržaja šećera 1-1.5 °Brix u jabukama) zbog utjecaja mreža
- smanjenje ostataka pesticida (smanjeni broj tretmana insekticidima i fungicidima - 60%, a dodatno uklanjanje ostataka pesticida kroz tretmane toplom vodom), te poslijedno povećanje sigurnosti hrane i smanjenje rizika za zdravље potrošača i okoliš (npr. niže onečišćenje vode, tla i zraka).

Mrežna stranica projekta

www.life-susafruit.eu

Korisnici

Koordinator: Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet (Hrvatska)

Vrsta organizacije: javno tijelo

Partneri:

- Alma Mater Studiorum - Università Di Bologna (Italija)
- Università degli Studi di Torino Dipartimento di Scienze Agrarie, Forestali e Alimentari (Italija)
- Agra d.o.o. (Hrvatska)
- Apofruit Itali Soc. Coop. Agricola (Italija)
- Xeda International S.A. (Francuska)

Administrativni podaci

Trajanje projekta:
16.6.2014. – 16.12.2017.

Ukupni proračun:

1.682.754,58 EUR

EU doprinos:

841.352,29 EUR

Lokacija:

- Vratišinec, pokraj Čakovca (Hrvatska)
- Kašić, pokraj Zadara (Hrvatska)
- Baštica, pokraj Zadra (Hrvatska)
- Radoboj, pokraj Krapine (Hrvatska)
- Cesena (Italija)
- Savigliano (Italija)
- Cervignasco (Italija)
- Revello (Italija)
- Gambettola (Italija)
- Cesena (Italija)

Rezultati nakon završetka projekta

Štetnici

- smanjen broj štetnika ispod fotoselektivnih mreža protiv insekata
- smanjen broj tretmana pesticidima (barem 3 - 9 tretmana insekticidima je izbjegnuto uporabom ove tehnologije, što znači 70 %-tno smanjenje uporabe insekticida)
- povećana biološka raznolikost (zabilježene 63 vrste leptira u voćnjacima gdje se primjenjivao projekt, zajedno sa mnogim drugim korisnim insektima)
- smanjeni tragovi pesticida u plodovima (2 - 8 puta, ovisno o vrsti pesticida)

TOMISLAV JEMRIĆ

Kakvoća voća

- manji udio oštećenih plodova ispod mreža i veći urod (štete uzrokovane jabukovim savijačom (*Cydia pomonella*) su ispod ekonomске razine, a štete od smeđe mramorne stjenice (*Halyomorpha halys*) su smanjene za 50 - 70 %)
- na sorti jabuke *Granny Smith* smanjen intenzitet i postotak ožegotina na plodovima djelovanjem crvene mreže (78.54 % plodova bez ožegotina ispod crvene mreže u odnosu na 63.44 % plodova bez primjene mreže)
- komercijalni prirod jabuke (udio plodova prve klase) je značajno veći ispod crvene mreže (71.74 % plodova većih od 70 mm u promjeru) u odnosu na kontrolu (46.63 %)
- povećanje mase plodova jabuke i breskve

TOMISLAV JEMRIĆ

Vegetativni rast

- veća lisna površina na stablima breskve ispod crvene mreže u odnosu na nepokrivena stabla (37.82 cm^2 na stablima ispod crvene mreže, te 23.85 cm^2 na nepokrivenim stablima)
- Postupci s plodovima poslije berbe:
- tretmanom toplom vodom postiže se smanjenje udjela trulih plodova tijekom skladištenja
- tretman toplom vodom djeluje na smanjenje količine tragova pesticida u plodovima

Konkurentnost proizvođača

- smanjeni trošak tretiranja (ušteda od 130 - 300 EUR/ha za breskve i 350 - 400 EUR/ha za jabuke)
- primjenom ove tehnologije ostvaruje se godišnja ušteda od 535 EUR po hektaru, s 20 %-tnim povećanjem prve klase bresaka i 19 %-tnim povećanjem prve klase jabuka.
- povećana dodana vrijednost (10 % za jabuke i 4 - 15 % za breskve)
- potencijalni novi prodajni kanali (brendirani proizvod može postići veću cijenu (specijalizirane trgovine)), potencijalno veća potražnja domaćeg i inozemnog tržišta

Diseminacija

- ukupno objavljene 44 znanstvene, 27 stručnih publikacije i 1 brošura
- stručnjaci, znanstvenici i potrošači upoznati s održivim tehnologijama u voćarstvu (više od 500 000 osoba)
- jedan proizvođač je primijenio navedenu tehnologiju na 3 ha jabuka i 7 ha bresaka i nektarina

LIFE13 ENV/HU/001092

INSECTLIFE

Inovativno praćenje štetnika u stvarnom vremenu i suzbijanje štetnika

INSECTLIFE

Innovative Real-time Monitoring and Pest control for Insects

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

1. Industrija i proizvodnja – poljoprivreda i šumarstvo
2. Upravljanje okolišem – čišće tehnologije
3. Upravljanje rizicima – smanjenje onečišćavala

Mrežna stranica projekta

www.zoolog.hu/insectlife

Korisnici

Koordinator: Centre for Agricultural Research, Hungarian Academy of Science (Mađarska)

Vrsta organizacije: javno tijelo

Partneri:

- Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet (Hrvatska)
- HELION Engineering Consulting Service Ltd. (Mađarska)
- DeakDelta (Mađarska)

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.6.2014. – 31.12.2018.

Ukupni proračun:

3.008.627,00 EUR

EU doprinos:

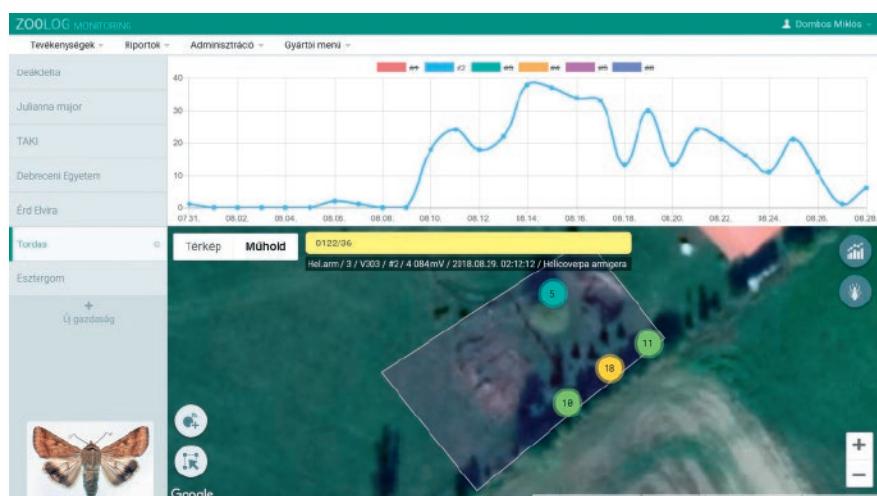
1.489.270,00 EUR

Lokacija:

Hrvatska, Mađarska

INSECTLIFE LIFE13 ENV/HU/001092

LIFE13 NAT/SI/000550

LIFE Dinalp Bear

Upravljanje i zaštita populacije smedih medvjeda u sjevernim Dinaridima i Alpama

LIFE Dinalp Bear

**Population level management and conservation of brown bears
in northern Dinaric Mountains and the Alps**

**LIFE
DINALP
BEAR**

Upravljanje i zaštita populacije
smedih medvjeda u sjevernim
Dinaridima i Alpama

Opis projekta

Opis problema

Sukobi između ljudi i smeđeg medvjeda (*Ursus arctos*) na području Europe i dalje predstavljaju prepreku očuvanju medvjeda te se moraju poduzeti koraci da se suživot ljudi i medvjeda poboljša. Mjerama zaštite moraju se pokušati riješiti izazovi kao što su nerazumijevanje socioekonomskih i ekoloških vrijednosti populacije medvjeda. Zatim, preuvećane brojke koje procjenjuju rizik napada od medvjeda koje umanjuju toleranciju prema njima te visoka smrtnost u prometu povezana s povećanom fragmentiranosti staništa koja nastaje zbog prometne infrastrukture i urbanizacije.

Ciljevi

Glavni je cilj našeg projekta prevladati sadašnje lokalne prakse upravljanja smeđim medvjedom i utrti put zaštiti, upravljanju i praćenju brojnosti na razini populacije. Ostali važni ciljevi su smanjenje broja sukoba između čovjeka i medvjeda te promocija njihovog suživota. Krajnji cilj je promoviranje prirodnog širenja smeđeg medvjeda s Dinarida na Alpe.

PETRA DRASKOVIC PELC

SLAVEN RELJIC

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

- 1. Vrste - sisavci

EU zakonodavstvo

Zaštita prirode i bioraznolikosti:

1. Direktiva o staništima (92/43/EEZ)
2. Smjernice za upravljanje populacijama velikih zvijeri u Europi (2008.)
3. Ključne akcije za populacije velikih zvijeri u Europi (2015.)
4. EU platforma za suživot ljudi i velikih zvijeri (2014.)

Ciljane vrste

- Smeđi medvjed (*Ursus arctos*)

Mrežna stranica projekta

www.dinalpbear.eu

Facebook

LIFE Dinalp Bear

Korisnici

Koordinator: Zavod za šume Slovenije (Slovenija)

Vrsta organizacije: javno tijelo

Partneri:

- Biotehniška fakulteta, Univerza u Ljubljani (Slovenija)
- ERICo (Ecological Research & Industrial Co-operation Ltd.) (Slovenija)
- Veterinarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu (Hrvatska)
- Autocesta Rijeka-Zagreb d.d. (Hrvatska)
- Progetto Lince Italia (Italija)
- Regione del Veneto - Unità di Progetto Caccia a Pesca (Italija)
- Provincia Autonoma di Trento - Servizio Foreste e Fauna (Italija)
- Institut za istraživanje ekologije divljih životinja, Fakultet veterinarske medicine (Austrija)

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.7.2014. – 30.6.2019.

Ukupni proračun:

5.987.478,00 EUR

EU doprinos:

4.149.202,00 EUR

Lokacija:

sve regije u Sloveniji i Hrvatskoj, Koruška u Austriji, Trentino-Alto Adige, Veneto i Friuli-Venezia Giulia u Italiji

ŁUKASZ FUJALKOWSKI

Očekivani rezultati

- uspostaviti upravljanje smedim medvjedom na razini populacije od sjevernih Dinarida i Alpa kroz četiri susjedne države (Austrija, Hrvatska, Italija i Slovenija);
- planovi upravljanja na razini populacije smedih medvjeda u Sloveniji i Hrvatskoj – stopa konflikata smanjit će se za najmanje 10% u centralnim mjestima te preko 30% u odabranim žarišnim mjestima konflikata;
- smanjen broj napada na domaće životinje za najmanje 20% – štete koje trpe stočari, pčelari i voćari koji sudjeluju u projektu umanjit će se za najmanje 80%;
- smanjena stopa smrtnosti medvjeda na prometnicama ukupno za najmanje 30% te najmanje za 50% na projektom obuhvaćenim cestovnim i željezničkim dionicama;
- smanjen broj »problematičnih« odstranjenih medvjeda za najmanje 20% uporabom nesmrtonosnih rješenja;
- medvjedi ekoturizam koji će predstaviti najmanje 10 »medvjedu prijateljskih« proizvoda te 30 ekoturističkih događanja s najmanje 10 turista po događanju;
- bogatije znanje i pozitivniji stavovi lokalnog stanovništva za najmanje 10% prema rezultatima prve ankete;
- osnovana dva nova interventna tima za smeđe medvjede;
- mjere za podizanje svijesti koje vode ka boljem razumijevanju osoba odgovornih za upravljanje medvjedima, dionika, ali i šire javnosti o uzrocima konflikata između ljudi i medvjeda te pripadajućih rješenja.

Rezultati ostvareni do kraja 2018. godine

- procjena brojnosti medvjeda u Sloveniji i Hrvatskoj bazirana na genetičkim metodama
- smjernice za zajedničko upravljanje medvjedom u području Alpa i sjevernih Dinarida
- postavljanje zaštitne električne ograde uz postojeću ogradi na 30 km kritičnih dionica autoceste Rijeka-Zagreb
- održano 13 radionica o medvjedu za djecu osnovnih i srednjih škola u području obitavanja medvjeda u Hrvatskoj
- vodič kroz sukobe između ljudi i velikih zvijeri

DURO HUBER

LIFE13 NAT/HU/000388

LIFE Old-Drava

Prekogranična suradnja na revitalizaciji kompleksa riječnih staništa u području Natura 2000

LIFE Old-Drava

Transboundary cooperation for revitalization of riverine habitat complex in Drava region within Natura 2000 sites

Opis projekta

Opis problema

Rijeka Drava je jedno od europskih novo otkrivenih blaga biološke raznolikosti. To je mjesto brojnih prirodnih staništa, koja su danas rijetkost u Europi, kao što su velike i vrlo dobro očuvane poplavne šume, riječni otoci, šljunčane i pješčane obale, bočne mrtvice i rukavci. Rijeka i njezina priobalna staništa dom su vrsta, kao što su orao štekavac, crna roda, mala čigra ili bregunica.

Unatoč jedinstvenom ekološkom statusu, Drava nije neregulirana rijeka. Propisima u 20. stoljeću, mnogi meandri su odsjećeni od rijeke. Ovi meandri su sada riječne mrtvice, koje dobivaju vodu samo tijekom visokih vodostaja, ili rukavci, koji više ne komuniciraju s glavnim tokom rijeke. Najduži rukavac na lijevoj strani rijeke je Stara Drava, uzvodno od grada Barcsa (HU), na području općine Pitomača (HR). Opskrba vodom Stare Drave nije dovoljna, posebno tijekom dugih sušnih sezona, i to je razlog zašto je ekološki status poplavnih šuma duž rukavca počeo degradirati u prethodnim desetljećima.

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološkom mrežom Virovitičko-podravske županije

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

1. Staništa - slatkovodni ekosustavi

Ciljane vrste

1. Vodomar (*Alcedo atthis*)
2. Čaplja danguba (*Ardea purpurea*)
3. Bolen (*Aspius aspius*)
4. Patka njorka (*Aythya nyroca*)
5. Crveni mukač (*Bombina bombina*)
6. Dabar (*Castor fiber*)
7. Eja močvarica (*Circus aeruginosus*)
8. Vijun (*Cobitis taenia*)
9. Crvenoglavi djetlič (*Dendrocopos medius*)
10. Crna žuna (*Dryocopus martius*)
11. Velika bijela čaplja (*Egretta alba*)
12. Mala bijela čaplja (*Egretta garzetta*)
13. Barska kornjača (*Emys orbicularis*)
14. Bjelovrata muharica (*Ficedula albicollis*)
15. Orao štekavac (*Haliaeetus albicilla*)
16. Čapljica voljak (*Ixobrychus minutus*)
17. Vidra (*Lutra lutra*)
18. Crna lunja (*Milvus migrans*)
19. Piškor kamenjar (*Misgurnus fossilis*)
20. Gak (*Nycticorax nycticorax*)
21. Siva žuna (*Picus canus*)
22. Siva Štjoka (*Porzana parva*)
23. Gavčica (*Rhodeus sericeus amarus*)
24. Podunavski vodenjak (*Triturus dobrogicus*)

Ciljni stanišni tipovi

- 91EO - Aluvijalne šume (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
- 3150 - Prirodne eutrofne vode s vegetacijom *Hydrocharition* ili *Magnopotamion*

Mrežna stranica projekta

www.olddrava.com/hr

Korisnici

Koordinator: Nacionalni parka Dunav-Drava (Mađarska)

Vrsta organizacije: javno tijelo

Partneri:

- Općina Pitomača (Hrvatska)
- VIDRA - Razvojna agencija Virovitičko - Podravske županije (Hrvatska)
- Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološkom mrežom Virovitičko-podravske županije (Hrvatska)
- WWF Mađarska (Mađarska)
- Ribolovna udružna regije Somogy (Mađarska)

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.6.2014. – 30.4.2019.

Ukupni proračun:

834.006,00 EUR

EU doprinos:

623.674,00 EUR

Lokacija:

Hrvatska i Mađarska

Ciljevi

Glavni cilj projekta je pridonijeti očuvanju i otpornosti poplavnih obalnih staništa kroz poboljšanje vodnog režima i poboljšanje statusa bioraznolikosti poplavnih šuma duž rukavca.

Restauracija uključuje stabilizaciju dovoljne razine vode sa vodnim građevinama za zadržavanje vode u rukavcu i poboljšanje dotoka vode iz glavnog toka rijeke Drave. Povećanje razine vode osigurati će povoljne uvjete za aluvijalne šume, a isto tako omogućiti povoljne ekološke uvjete za druga vodena staništa. Sadnjom domicilnih vrsta drveća i grmlja, poboljšati ćemo raznolikost šumskih staništa.

Postoji značajna ljudska aktivnost unutar prostora provedbe projekta, posebice ribolov ima značajan pritisak na prirodu. Projekt nastoji harmonizirati ljudsku aktivnost i ciljeve očuvanja prirode. Kampanja je usmjerena na lokalne ribiče, uključujući ih u odstranjivanje napuštenih ribičkih platformi i ostalog otpada iz rukavca.

Projekt nastoji podići razinu svijesti u društvu pomoću raznih komunikacijskih alata (online kviza, e-poučne staze, letaka, video materijala). Jednom, kada društvo shvati dinamiku procesa i važnost poplavnih šuma, biti će podrška održivom i ekološki prihvatljivom upravljanju, ne samo na prostoru provedbe projekta, nego i na ostalim poplavnim područjima. Nadalje, projekt potvrđuje da će upotreba ovih mjera imati pozitivan efekt i dobrobit, ne samo na prirodne vrijednosti nego će i lokalno stanovništvo direktno imati od njih koristi.

Očekivani rezultati

- povećanje prosječnog vodostaja za 0,5-1,0 m kao rezultat poboljšanja protoka vode
- povišeno vodno lice (razina podzemnih voda) pozitivno utječe na oko 176 ha galerijskih šuma i ciljani rukavac gdje su sva slatkvodna staništa u boljem stanju i bez negativnog utjecaja zbog niskog vodostaja na Natura 2000 ciljne vrste
- napuštene platforme za ribolov (oko 30 od ukupno 117) uklonjene uz ostali otpad iz galerijske šume i rukavca
- smjernice objavljene na tri jezika, uključujući preporuke za prekogranično upravljanje

O projektu je informirano oko 15 000 ljudi uz poboljšano znanje lokalnog stanovništva o prirodnim vrijednostima poplavnog područja kako bi se Natura 2000 područjem upravljalo na prirodi i ljudima prihvatljivim načinom.

Rezultati ostvareni do kraja 2018. godine

- monitoring i izrada karata vrsta i staništa s obje strane granice
- zasađena šuma crne topole
- uklonjene stare i postavljene nove ribičke platforme
- uređena i opremljena poučna staza Stara Drava (12,3 km)
- uređenje i opremanje Natura 2000 parka (u tijeku)
- izgradnja pregrade na rukavcu Stara Drava (u tijeku)
- izrada mobilne aplikacije (u tijeku)
- izrada dokumentarnog filma o području i projektu (u tijeku)

LIFE14 NAT/HR/000115

DRAVA LIFE

Integrirano upravljanje rijekama

DRAVA LIFE
integrated river management

DRAVA LIFE

Integrated River Management

Opis projekta

Opis problema

Riječni ekosustavi među najugroženijima su u Europi. Projektno područje Drave, zajedno sa povezanim dijelovima Mure i Dunava, jedno je od najvažnijih primjera takvih ekosustava u Europi. Stvaranje Prekograničnog UNESCO rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav u Hrvatskoj, Austriji, Mađarskoj, Sloveniji i Srbiji središnji je dio najveće inicijative za zaštitu rijeka u Europi.

Ciljevi

Ovaj LIFE projekt prvi je primjer međusektorske suradnje i integriranog upravljanja jednom od hrvatskih rijeka. Njegov cilj je implementacija EU Direktiva (Okvirne direktive o vodama, Direktive o poplavama, Direktive o pticama i Direktive o staništima) kako bi se riješili problemi riječnih ekosustava.

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

1. Staništa – slatkvodni ekosustavi
2. Voda – upravljanje riječnim slivom

EU zakonodavstvo

Zaštita prirode i bioraznolikosti:

1. Direktiva o staništima (92/43/EEZ)
2. Strategija EU o bioraznolikosti (COM (2011) 244)

Ciljane vrste

1. Vodomar (*Alcedo atthis*)
2. Čaplja danguba (*Ardea purpurea*)
3. Bolen (*Aspius aspius*)
4. Crveni mukač (*Bombina bombina*)
5. Dabar (*Castor fiber*)
6. Crna roda (*Ciconia nigra*)
7. Velika bijela čaplja (*Egretta alba*)
8. Mala bijela čaplja (*Egretta garzetta*)
9. Barska kornjača (*Emys orbicularis*)
10. balonijev balavac (*Gymnocephalus baloni*)
11. Prugasti balavac (*Gymnocephalus schraetzeri*)
12. Orao štekavac (*Haliaeetus albicilla*)
13. Čapljica voljak (*Ixobrychus minutus*)
14. Vidra (*Lutra lutra*)
15. Crna lunja (*Milvus migrans*)
16. Piškor (*Misgurnus fossilis*)
17. Gak (*Nycticorax nycticorax*)
18. Rogati regoč (*Ophiogomphus cecilia*)
19. Sabljarka (*Pelecus cultratus*)
20. Mali vranac (*Phalacrocorax pygmeus*)
21. Gavčica (*Rhodeus amarus*)
22. Mala čigra (*Sternula albifrons*)
23. Crvenokljuna čigra (*Sterna hirundo*)
24. Dunavski vodenjak (*Triturus dobrogicus*)
25. Crnka (*Umbra krameri*)
26. Obična lisanka (*Unio crassus*)
27. Mali vretenac (*Zingel streber*)
28. Veliki vretenac (*Zingel zingel*)

Ciljani stanišni tipovi

- 91EO - Aluvijalne šume (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
- 91FO - Poplavne miješane šume *Quercus robur, Ulmus laevis, Ulmus minor, Fraxinus excelsior* ili *Fraxinus angustifolia*
- 3130 - Amfibijska staništa *Isoeto-Nanojuncetea*
- 3150 - Prirodne eutrofnе vode s vegetacijom *Hydrocharition* ili *Magnopotamion*
- 3230 - Obale planinskih rijeka s *Myricaria germanica*

Specifični ciljevi projekta su:

- povećanje netaknutih, dinamičnih riječnih staništa (šljunčani i pješčani sprudovi te strme obale) koja su iznimno rijetka na rijeci Dravi, ali su ključna za opstanak velikog broja stanišnih tipova i vrsta.
- očuvanje i stvaranje novih vodnih tijela na poplavnim područjima i poboljšanje dinamike razine vode. Nova vodna tijela na poplavnom području jedan su od najugroženijih dijelova ekosustava rijeke Drave zbog produbljivanja korita rijeke i njihovog odsijecanja od glavnog toka zbog izgradnje obaloutvrda i pera. Projektne aktivnosti bit će usmjerene na povećanje dinamike u rukavcima za dobrobit staništa i vrsta.
- smanjenje ljudskog ometanja ptica. Ključ za očuvanje tipičnih riječnih vrsta ptica je izrada plana upravljanja posjetiteljima kako bi se izbjegao negativan učinak nekontroliranih ljudskih aktivnosti.
- povećanje svijesti javnosti o Natura 2000. Natura 2000 područja uspostavljena su duž rijeke Drave u Hrvatskoj, no razina informiranosti lokalnog stanovništva nije zadovoljavajuća te će se kroz projekt raditi i upravo na podizanju svijesti.
- uvođenje međusektorskog upravljanja rijekama u Hrvatskoj.
- poboljšanje prekogranične suradnje duž rijeke Drave.

Očekivani rezultati

- osigurati 40,8 ha zemljišta za obnovu rijeke
- stvoriti 13 ha novih dinamičnih riječnih zona sa šljunčanim, pješčanim i zemljanim obalama te sukcesijskim fazama poplavnih šuma (91EO*)
- obnoviti i očuvati 1000 m dinamičnih riječnih obala
- obnoviti ili stvoriti 14,5 km rukavaca
- poboljšati kvalitetu više od 300 ha poplavnih šuma (91EO*)
- povećati gnezdeću populaciju ugroženih vrsta ptica (npr. male čigre – *Sternula albifrons* i male prutke – *Actitis hypoleucos*)
- smanjiti ljudsko ometanje crne rode (*Ciconia nigra*)
- povećati poznavanje Natura 2000 područja i uspostaviti instrumente za podizanje svijesti: informacijski centar, info-točke, prirodoslovni edukativni kutci, promatračnice, komunikacijski i edukativni materijali i radionice

GORAN ŠAFAREK

- ostvariti sinergije između sektora upravljanja vodama, zaštite prirode i nevladinih organizacija kroz provedbu aktivnosti obnove staništa
- međunarodni simpozij o rijeci Dravi
- tri posjeta drugim LIFE projektima u inozemstvu
- tri međunarodne aktivnosti za očuvanje.

Rezultati ostvareni do kraja 2018. godine

- LIDAR snimanje planiranih mjeseta obnove rijeke Drave
- karta staništa rijeke Drave
- izrada detaljnih planova i studija za potrebe provedbe procjena utjecaja zahvata obnove na okoliš i ekološku mrežu - u postupku finalizacije
- plan upravljanja posjetiteljima - u postupku finalizacije
- strategija upravljanja Natura 2000 područjem rijeke Drave - u postupku finalizacije
- akcijski plan za riječne ptice - u postupku finalizacije
- otkupljeno 60% zemljišta na području Otoka Virje te 70% zemljišta na području Hlebina (Novačka) potrebnih za otvaranje rukavaca
- postavljeno šest info ploča o maloj čigri (*Sternula albifrons*) na frekventna mjesta
- proglašena „Godina čigre“ - edukacijske aktivnosti u suradnji s turističkim zajednicama i školama uz Dravu (proizvedena slikovnica o čigrama i 3D model male čigre za izrezivanje te letak o maloj čigri, provedena višetjedna kampanja #ProtectRiverBirds na društvenim mrežama u suradnji sa brojnim partnerima, javnim institucijama, nevladinim organizacijama i sportskim udruženjima s ciljem podizanja svijesti o važnosti zaštite riječnih ptica)
- provedena reintrodukcija kebrača (*Myricaria germanica*) i patuljastog rogoza (*Typha minima*) na nekoliko lokacija na ušću Mure u Dravu
- proveden biotički i abiotički monitoring
- započela socio-ekonomska analiza
- održan kick-off i prva projektna konferencija za medije
- lansirana internetska stranica projekta
- poslano nekoliko priopćenja za medije
- gostovanja i redovita suradnja s nacionalnim i lokalnim medijima

Mrežna stranica projekta

www.drava-life.hr

Društvene mreže

Facebook: DRAVA LIFE
YouTube: Drava LIFE Croatia

Korisnici

Koordinator: Hrvatske vode, pravna osoba za upravljanje vodama (Hrvatska)

Vrsta organizacije: javno tijelo

Partneri:

- WWF Austria (Austria)
- Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Koprivničko-križevačke županije (Hrvatska)
- Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološkom mrežom Virovitičko-podravske županije (Hrvatska)
- Udruga za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek (Hrvatska)
- Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Varaždinske županije (Hrvatska).

Administrativni podaci

Trajanje projekta:
1.12.2015. – 30.11.2020.

Ukupni proračun:

4.592.898,00 EUR

EU doprinos: 2.755.739,00 EUR

Lokacija:

Kontinentalna Hrvatska

GORAN ŠAFAREK

GORAN ŠAFAREK

- otvorena i administrirana Facebook stranica projekta i DRAVA LIFE YouTube kanal
- posjećeno nekoliko LIFE projekata u Austriji i Sloveniji
- snimljeno i montirano nekoliko videa o projektu, video snimljen prilikom početka DRAVA LIFE projekta, kratki informativni video o vrijednostima i važnosti ovog projekta, video koji prati rijeku Dravu od njenog izvora do ušća te video o flori i fauni unutar projektnog područja
- izrađen i otisnut projektni letak
- organiziran edukacijski dan za djecu na temu rijeke Drave i riječnih ptica
- projekt DRAVA LIFE predstavljen zainteresiranoj javnosti na području obnove rukavaca u Varaždinu
- postavljena edukacijska staza sa promatračnicama u Legradu
- započelo postavljanje info točaka u Varaždinu
- otvoren Mailchimp račun za slanje i arhivu newslettera
- sastavljen i poslan prvi projektni newsletter u skladu sa GDPR regulativom
- započele radionice oko pripreme za izradu knjige o rijeci Dravi
- postupak nabave DRAVA LIFE promo materijala s ciljem podizanja vidljivosti projekta - u postupku finalizacije
- započela provedba prođenja i opremanja poučne staze o Dravi na području općine Čađavica
- započela aktivnost vezana uz rekonstrukciju vodočuvarnice u Legradu u edukativni centar
- održavani redoviti sastanci projektnog tima.

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode
i jedološkom mrežom Virovitičko-podravske županije

LIFE14 GIC/FR/000475

LIFE Clim'Foot

Upravljanje klimom: Provedba javnih politika za izračun i smanjenje ugljikovog otiska poslovnih subjekata

LIFE Clim'Foot

Climate Governance: Implementing public policies to calculate and reduce organisations carbon footprint

Opis projekta

Opis problema

U cilju uspostave usklađenog pristupa izračunu ugljikova otiska na razini Europske unije, u rujnu 2015. započelo je provođenje LIFE Clim'Foot projekta u pet zemalja Europske unije: Francuskoj, Italiji, Grčkoj, Mađarskoj i Hrvatskoj. Projektom se pruža podrška izračunu i smanjenju ugljikova otiska poslovnih subjekata iz javnog i privatnog sektora te na taj način doprinosi ublažavanju klimatskih promjena.

Ciljevi

Glavni cilj LIFE Clim'Foot projekta je razvoj javnih politika u 5 zemalja konzorcija, koje bi pomogle privatnom i javnom sektoru pri izračunu i smanjenju ugljikova otiska. Ostali ciljevi projekta su:

- razvijanje i primjena nacionalnih modela, temeljenih na francuskom Bilan Carbone® modelu te međunarodnim standardima za izračun ugljikova otiska
- razvoj alata za obuku prilagođenih svakoj zemlji članici konzorcija i obuka krajnjih korisnika za izračun i smanjenje ugljikova otiska poslovnih subjekata
- osnivanje dinamične europske mreže za izračun i smanjenje ugljikova otiska poslovnih subjekata

Očekivani rezultati

- razviti 5 nacionalnih modela za izračun ugljikova otiska poslovnih subjekata, na temelju francuskog Bilan Carbone® modela
- razviti i integrirati u nacionalne modele 5 baza faktora emisije s najmanje 150 nacionalnih i najmanje 150 EU faktora emisije
- pripremiti 5 specifičnih alata za obuku i provesti obuku krajnjih korisnika za izračun i smanjenje ugljikova otiska poslovnih subjekata
- uspostaviti komunikaciju s donositeljima klimatske politike u 5 zemalja članica konzorcija, kako bi se potaknuli poslovni subjekti na izračun i smanjenje ugljikova otiska
- uspostaviti dinamičnu platformu za pružanje potpore izračunu i smanjenju ugljikova otiska na europskoj razini

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

1. Ublažavanje klimatskih promjena – smanjenje emisija stakleničkih plinova u sektorima izvan EU sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova (EU ETS)
2. Informiranje i upravljanje – jačanje kapaciteta

EU zakonodavstvo

Upravljanje okolišem i procjena:

1. Direktiva o javnoj nabavi (2014/24/EU)

Klimatske promjene i energetska učinkovitost:

1. Plan za prijelaz na konkurentno niskougljično gospodarstvo do 2050. (COM(2011) 112)
2. Odluka o naporima koje poduzimaju države članice radi smanjenja emisija stakleničkih plinova s ciljem ostvarenja ciljeva Zajednice vezanih za smanjenje emisija stakleničkih plinova do 2020. godine (406/2009/EZ)
3. Uredba (EU) 2018/842 o obvezujućem godišnjem smanjenju emisija stakleničkih plinova u državama članicama od 2021. do 2030. kojim se doprinosi mjerama u području klime za ispunjenje obveza u okviru Pariškog sporazuma i izmjeni Uredbe (EU) br. 525/2013

Mrežna stranica projekta

www.climfoot-project.eu

Korisnici

Koordinator: Agence de l'Environnement et de la Maîtrise de l'Energie (Francuska)

Vrsta organizacije: razvojna agencija

Partneri:

- Energetski institut Hrvoje Požar (Hrvatska)
- Herman Ottó Institute (Mađarska)
- Centre for Renewable Energy Sources and Saving (Grčka)
- Institut de Formation Carbone (Francuska)
- Ecoinnovazione S.r.l. (Italija)
- Agenzia Nazionale per le Nuove Tecnologie, l'Energia e lo Sviluppo Economico Sostenibile (Italija)

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.9.2015. – 31.8.2018.

Ukupni proračun:

1.471.767,00 EUR

EU doprinos:

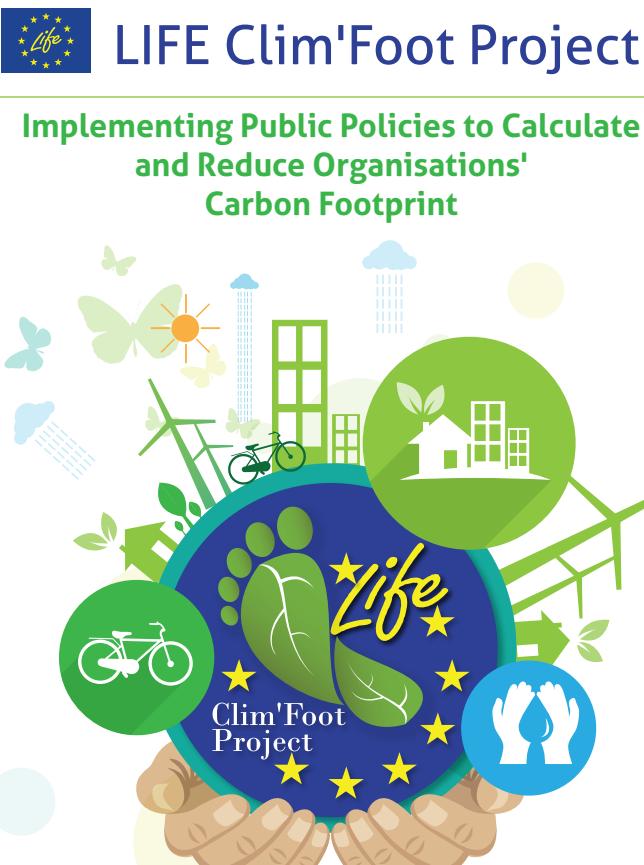
883.060,00 EUR

Lokacija:

Francuska, Italija, Grčka, Mađarska i Hrvatska

Rezultati nakon kraja projekta

- razvijeno 5 nacionalnih modela za izračun ugljikova otiska poslovnih subjekata
- razvijeno 5 baza faktora emisije s ukupno 1066 nacionalnih i 151 EU faktora emisije
- razvijeno 5 specifičnih alata za obuku i provedena obuka 306 krajnjih korisnika za izračun i smanjenje ugljikova otiska poslovnih subjekata
- uključeno 77 poslovnih subjekata u dobrovoljne programe za izračun i smanjenje ugljikova otiska
- izračunat ugljikov otisak za 48 poslovnih subjekata
- procijenjena razina zrelosti u pogledu upravljanja ugljikovim otiskom za 29 poslovnih subjekata
- izrađen akcijski plana za smanjenje ugljikovog otiska za 5 poslovnih subjekata
- uspostavljena komunikacija s 59 donositelja klimatske politike u 5 zemalja članica konzorcija, koji su upoznati s rezultatima projekta
- uspostavljena dinamična platforme za pružanje potpore izračunu i smanjenju ugljikova otiska te su na taj način stvoreni uvjeti za primjenu razvijenog Clim'Foot pristupa na EU razini

LIFE Clim'Foot Project

Implementing Public Policies to Calculate and Reduce Organisations' Carbon Footprint

www.climfoot-project.eu

Partners Logos:

-
-
-
-
-
-
-
-

LIFE14 ENV/ES/000703

LIFE FUTURE

Alat za procjenu utjecaja na okoliš u području poslova zelene nabave

LIFE FUTURE

Sustainable Urban FURNiTURE: Tool design to perform environmental assessments in the green procurement framework

Opis projekta

Opis problema

Projektom će se omogućiti prevladavanje poteškoća s kojima se susreću osobe koje rade na poslovima javne nabave, a koje u postupke nabave moraju uključiti i klauzulu zaštite okoliša te procijeniti primljene ponude, a raspolazu ograničenim znanjem o pitanjima zaštite okoliša.

Zelena javna nabava (ZJN) je važan instrument za postizanje održivog razvoja, budući da omogućuje javnim tijelima rješavanje aktualnih izazova koji se odnose na zakonodavstvo i održivost. Kriteriji ZJN mogu doprinijeti smanjenju potrošnje energije, stakleničkih plinova i otpada proizvodnje, te promicanju korištenja obnovljivih izvora i ekološkog dizajna. ZJN od ključne je važnosti za strategiju Europa 2020, budući da je to tržišni instrument za pomak prema učinkovitim resursima i ekonomije s niskom razinom ugljika, uz poboljšanje okvirnih uvjeta za poslovne inovacije u zelenim tehnologijama. Međutim, u smislu održive urbane opreme (ulični namještaj), postoje barijere koje treba prevladati, na primjer, zbog nedovoljnog poznavanja proizvoda od strane osoblja i nedostatak standarda kriteriji.

Grad Koprivnica

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

1. Informiranje i upravljanje - jačanje kapaciteta
2. Upravljanje okolišem - procjena životnog ciklusa

EU zakonodavstvo

Upravljanje okolišem i procjena:

1. Direktiva o usklajivanju postupaka za sklanjanje ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavi robe te ugovora o javnim uslugama (2004/18/EZ)
2. Priopćenja Europske komisije „Javna nabava za bolji okoliš“ (COM (2008) 400)

Zrak:

1. Program Čisti zrak za Europu (COM (2013) 918)

Grad Koprivnica

Grad Koprivnica

Mrežna stranica projekta

www.life-future-project.eu

Korisnici

Koordinator: AIMPLAS, Tehnološki centar za plastiku (Španjolska)

Vrsta organizacije: privatno poduzeće

Partneri:

- Udruženje gradova i regija za recikliranje i održivo upravljanje resursima (Belgija)
- AIJU Instituto Tecnológico de producto infantil y ocio (Španjolska)
- Grad Koprivnica (Hrvatska)
- Universitat Jaume I (Španjolska)
- Zaklada InnDEA (Španjolska)

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.10.2015 – 31.12.2018

Ukupni proračun:

605.496,00 EUR

EU doprinos:

340.613,00 EUR

Lokacija:

Bruxelles (Belgija), Koprivnica (Hrvatska), Valencia (Španjolska)

Ciljevi

Projektom će se razviti i testirati online alat (GUF alat) koji će olakšati donošenje odluka i ocjenu ponuda tijekom provođenja postupaka zelene javne nabave (ZJN) urbane opreme. Alat će pomoći korisnicima da lakše shvate kriterije ZJN te pomoći u odabiru najboljih rješenja u okvirima ZJN. Alat će pružiti podršku javnim tijelima prilikom ugradnje zelenih kriterija u postupke koje provode.

Rezultati nakon završetka projekta

- identifikacija i određivanje ekoloških karakteristika različitih elemenata urbanog namještaja
- dizajniranje i razvoj GUF alata
- razvoj smjernica i popratnih materijala za uključenje ekoloških klauzula u procedure nabave javna tijela
- pilot provedba i praktična demonstracija kroz stvarne javne nabave urbanog namještaja koristeći GUF alat
- diseminacija rezultata, uključujući seminare namijenjene javnim tijelima
- ažurirana analiza Zelene javne nabave (ZJN) za urbanu opremu u EU, s posebnim naglaskom na Španjolsku i Hrvatsku
- provedena provjera i demonstracija ekonomskih prednosti predloženog sustava za analizu i evaluaciju (GUF alata)
- smanjen utjecaj urbane opreme na okoliš pomoću GUF alata

LIFE14 CCA/IT/000316

Life Sec Adapt

**Upgrading Sustainable Energy
Communities in Mayor Adapt
Initiative by Planning Climate Change
Adaptation Strategies**

Opis projekta

Opis problema

Istarska županija (HR) i regija Marche (IT), dva ciljna područja projekta, nalaze se u Jadransko-jonskoj makroregiji te su obilježene sličnim geografskim i klimatskim uvjetima. Tijekom zadnjih desetljeća na te su regije znatno utjecale klimatske promjene, koje uglavnom uključuju smanjene oborine i porast temperature. Očekuje se da će se ti trendovi nastaviti u budućnosti sa sve češćim ekstremnim vremenskim događajima (toplinski valovi, suše i teške kiše) te s još manje godišnjih padalina i nižim razinama rijeka.

Osim toga, pokazalo se da mediteranske zemlje imaju slabije kapacitete za prilagodbu na klimatske promjene u pogledu gospodarskih, tehničkih i institucionalnih vještina, kao i socioekonomskih uvjeta. Spoj tih dvaju čimbenika (veći utjecaj klimatskih promjena i slabije kapacitete prilagodbe)

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

- Prilagodba klimatskim promjenama – otporna društva

EU zakonodavstvo

Vode:

- Direktiva o poplavama (2007/60/EZ)

Klimatske promjene i energetska učinkovitost:

- Strategija EU za prilagodbu klimatskim promjenama (COM (2013) 216)

Mrežna stranica projekta

www.lifesecadapt.eu

Korisnici

Koordinator:

Sviluppo Marche Srl (Italija)

Vrsta organizacije:

razvojna agencija

Partneri:

- Istarska razvojna agencija (Hrvatska)
- Istarska županija (Hrvatska)
- Grad Buzet (Hrvatska)
- Grad Labin (Hrvatska)
- Grad Pazin (Hrvatska)
- Grad Poreč (Hrvatska)
- Grad Pula (Hrvatska)
- Grad Rovinj (Hrvatska)
- Grad Ancona (Italija)
- Grad Ascoli Piceno (Italija)
- Grad Fabriano (Italija)
- Grad Fermo (Italija)
- Grad Jesi (Italija)
- Grad Macerata (Italija)
- Grad Offida (Italija)
- Grad Pesaro (Italija)
- Grad Santa Maria Nuova (Italija)
- Grad San Paolo di Jesi (Italija)
- Grad Senigallia (Italija)
- Grad Urbino (Italija)
- Agency for planning and development of Patras (Grčka)
- Grad Bullas (Španjolska)

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.9.2015. – 30.6.2019.

Ukupni proračun:

3.213.785,00 EUR

EU doprinos:

1.928.225,00 EUR

Lokacija

Hrvatska (šest gradova u Istarskoj županiji), Italija (12 gradova u pokrajini Marche), Grčka, Španjolska

Istarska razvojna agencija - IDA d.o.o.

čini mediteransku regiju, a u sklopu nje i Jadransko-jonsku makroregiju, jednim od najranjivijih područja u Europi, izloženom opasnosti od odrona i poplava na kopnu te porasta razina mora i erozije tla na obali.

Ciljevi

Glavni cilj Life Sec Adapt projekta je doprinijeti povećanju kapaciteta, jačanju otpornosti prema klimatskim promjenama, te olakšati prijelaz ka niskougljičnoj i učinkovitoj politici uporabe resursa na gospodarskoj razini u urbanim područjima Europske unije. Također, projekt ima za cilj usvojiti i nadograditi model energetski održivih zajednica – SEC, podržavajući koncept poboljšanog upravljanja klimatskim pokazateljima, kao najbolju praksu za razvoj čitavog niza procesa prilagodbe klimatskim promjenama na lokalnoj razini, a pod koordinacijom vlasti i razvojnih agencija na regionalnoj razini. Specifični ciljevi projekta su:

- povećati svijest donositeljima odluka na lokalnoj razini u 17 gradova Istarske županije i regije Marche o važnosti usvajanja strategije prilagodbe klimatskim promjenama, što će se postići stjecanjem novih znanja kroz razmjenu primjera najboljih praksi s gradovima iz Grčke, Španjolske i Italije
- doprinijeti stjecanju novih znanja lokalnih i regionalnih dionika o ranjivosti i rizicima lokalnih područja u pogledu klimatskih promjena, čime će se omogućiti razvoj strategija prilagodbe klimatskim promjenama te planova za sprječavanje ekstremnih klimatskih događaja u kratkom roku te smanjenje društvenih, gospodarskih i ekoloških utjecaja u dugočinom razdoblju
- potpisivanje i usvajanje strategije i plana prilagodbe klimatskim promjenama u 17 gradova potpisnika novog integriranog Sporazuma Gradonačelnika za klimu i energiju
- postavljanje i testiranje Sustava za praćenje klimatskih indikatora (SEC Adapt alat za praćenje), što će omogućiti provjeru provedenosti odabranih akcija smanjenja i prilagodbe radi preusmjeravanja ciljeva klimatskih strategija uključenih gradova. Također će služiti kao potpora kontroli propisanoj u inicijativi „Sporazum gradonačelnika za klimu i energiju“

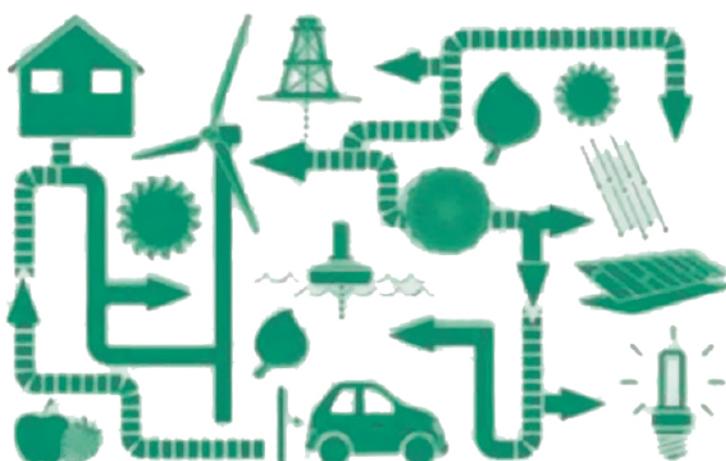
- olakšati usvajanje politika i akcija prilagodbe i smanjenja na prekograničnoj razini kroz izradu preporuka zajedničke politike za koherentniju primjenu strategija klime i energije u makroregiji.

Očekivani rezultati

- 17 gradova priključit će se novom integriranom Sporazumu Gradonačelnika za klimu i energiju i izraditi odgovarajuće procjene ranjivosti i rizika, političke vizije u pogledu klimatskih promjena te strategije i planove prilagodbe klimatskim promjenama na lokalnoj razini
- 33,1% stanovništva Istarske županije i regije Marche bit će manje izloženo ekstremnim vremenskim i klimatskim događajima (ukupan broj stanovnika u 17 uključenih gradova / ukupan broj stanovnika Istarske županije i regije Marche)
- 16,8% teritorija Istarske županije i regije Marche bit će manje izloženo ekstremnim vremenskim i klimatskim događajima (ukupna površina 17 uključenih gradova / ukupna površina Istarske županije i regije Marche);
- 40 zaposlenika sposobit će se za upotrebu Sustava za praćenje klimatskih indikatora (SEC Adapt alat za praćenje)
- ojačani kapaciteti novim znanjima, prisustvovanjem na simpozijima i sličnim događajima te umrežavanja s inovativnim projektima lokalne prilagodbe na klimatske promjene u praksi

Rezultati ostvareni do kraja 2018. godine

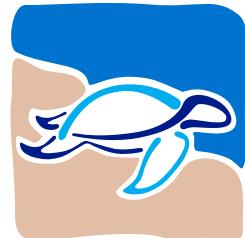
- izvješća o procjeni trenutnog stanja klimatskih pokazatelja za područje gradova partnera na projektu
- opažene i očekivane promjene količine oborine, temperature zraka i indeksa ekstrema za područje Istarske županije i regije Marche
- procjena rizika i ranjivosti lokalnog područja gradova partnera na projektu
- procjena rizika i ranjivosti od utjecaja klimatskih promjena za područje Istarske županije i regije Marche

LIFE15 NAT/HR/000997

LIFE Euroturtles

Zajedničke akcije za poboljšanje statusa zaštite i očuvanja populacija morskih kornjača Europske Unije

**LIFE Euro
Turtles**

LIFE Euroturtles

Collective actions for improving the conservation status of the EU sea turtle populations

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

1. Vrste - gmazovi

EU zakonodavstvo

Zaštita prirode i bioraznolikosti:

1. Direktiva o staništima (92/43/EEZ)

Morski okoliš i obala:

1. Okvirna direktiva o morskoj strategiji (2008/56/EZ)

Opis projekta

Opis problema

Glavni cilj projekta LIFE EUROTURTLES je po prvi puta objediniti akcije zaštite morskih kornjača u najvažnijim zemljama i područjima za očuvanje najveće populacije glavate i zelene želve u Europskoj Uniji.

Glavata i zelena želva su strogo zaštićene vrste u Europskoj uniji. Morske kornjače tijekom života koriste prostranstvo Sredozemnog mora kako bi se parile, polagale jaja, rasle, hranile se i prezimljavale. Većina plaža na kojima ženke obje vrste polažu jaja nalaze se u toplojem dijelu istočnog Mediterana. Kontinentalni šelf u sjevernom Jadranu najveći je u Europi, zbog čega je ovo područje jedno od najvažnijih za ishranu i prezimljavanje glavate želve. Morske kornjače suočavaju se i s brojnim prijetnjama kao što

su uništavanje gnijezda, zagađenje mora, slučajni ulov u ribarstvu i upetljavanje u odbačene ribolovne alate. Zbog toga, učinkovita zaštita migratornih vrsta zahtjeva koordinirane aktivnosti u cijelom području njihova obitavanja. Za očuvanje želvi ključna je zajednička akcija na svim područjima koja predstavljaju njihovo područje obitavanja. Ovaj projekt prvi je projekt koji objedinjava najvažnije zemlje i područja za očuvanje glavate i zelene želve u Europskoj Uniji.

Ciljevi

Glavni cilj projekta LIFE EUROTURTLES je po prvi puta objediniti akcije zaštite morskih kornjača u najvažnijim zemljama i područjima za očuvanje najveće populacije glavate i zelene želve u Europskoj Uniji. Projekt ima za ciljeve:

- umanjiti utjecaj antropogenih prijetnji na gnjezdilištima;
- umanjiti prijetnje povezane s ribarstvom na područjima važnim za ishranu;
- proširiti morski dio Natura 2000 mreže zaštićenih područja u nekim zemljama;
- razviti zajednički pristup očuvanju morskih kornjača u EU;
- doprinijeti ispunjavanju ciljeva Okvirne direktive o morskoj strategiji razvojem zajedničkih metoda i pribavljanjem polaznih podataka za buduće praćenje;
- promovirati morske kornjače kao zajedničku prirodnu baštinu svih građana EU;
- osnovati mrežu dionika bitnih za očuvanje morskih kornjača.

Očekivani rezultati

- proširenje i uspostava područja europske morske Natura 2000 mreže uključivanjem područja koja koriste morske kornjače u Italiji i Hrvatskoj te donošenje novih pravila za zaštitu 45 gnjezdišta u Grčkoj, Italiji i Cipru;
- povećanje kapaciteta postojećih mreža i tri oporavilišta za morske kornjače u Hrvatskoj, Cipru i Grčkoj za pružanje mogućnosti oporavka ozlijedenim morskim kornjačama;
- povećanje uspjeha grijevanja kroz zaštitu 19 novih gnjezdišta, povećanje kapaciteta za otkrivanje gnijezda i novih gnjezdišta, smanjenje utjecaja predacije i smanjenje antropogenih utjecaja na gnjezdilištima u Grčkoj, Italiji i Cipru;
- provođenje aktivnosti s ciljem smanjenja smrtnosti u mrežama stajaćicama, kočarskim alatima te parangalima, smanjenje smrtnosti kod životinja nakon puštanja iz ribarskih alata, povećanje kapaciteta kod ribara za provedbu jednostavnih aktivnosti oporavka jedinki na plovilima na ukupno preko 400 ribarskih plovila u području provedbe projekta te čišćenje dva priobalna područja hranjenja u Grčkoj i na Cipru od odbačenih ribarskih mreža;
- uključivanje javnosti i ribara u prikupljanje podataka o opažanjima i slučajnom ulovu morskih kornjača putem mobilne i web aplikacije za dojavu te izrada dinamičkih karata trenutne distribucije morskih kornjača s ciljem smanjivanja slučajnog ulova;
- podizanje svijesti javnosti o potrebi očuvanja morskih kornjača i morskog okoliša te njihovoj ulozi u morskom ekosustavu te izrada smjernica najbolje prakse za zaštitu morskih kornjača.

Ciljane vrste

- Glavata želva (*Caretta caretta*)
- Zelena želva (*Chelonia mydas*)

Mrežna stranica projekta

www.euroturtles.eu

Korisnici

Koordinator: Hrvatski prirodoslovni muzej (Hrvatska)

Vrsta organizacije: javno tijelo

Partneri:

- Plavi svijet Institut za istraživanje i zaštitu mora (Hrvatska)
- ARCHELON – društvo za zaštitu morskih kornjača Grčke (Grčka)
- Uprava za ribarstvo i istraživanje mora Ministarstva poljoprivrede, ruralnog razvoja i okoliša Republike Cipar (Cipar)
- Malteška zaklada za prirodu (Malta)
- Oceanografski centar, Ciparsko Sveučilište (Cipar)
- Zavod za biologiju i biotehnologiju „Charles Darwin“ Sveučilišta La Sapienza (Italija)
- Sveučilište Primorska (Slovenija)
- WWF Italija (Italija)

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.9.2016. – 31.8.2021.

Ukupni proračun:

5.116.167,00 EUR

EU doprinos:

3.793.167,00 EUR

Lokacija:

Jadran (Hrvatska, Slovenija, Italija), Sredozemno more (Grčka, Cipar, Malta, Italija)

Rezultati ostvareni do kraja 2018. godine

- izrađena je aplikacija te cjelokupni sustav namijenjen građanskoj znanosti putem kojih je prikupljeno preko 300 dojava o opažanjima morskih kornjača (sustav i aplikacija dostupni su na: www.euroturtles.eu/web-app)
- izrađeni su protokoli te je započeto korištenje bespilotnih letjelica za nadzor gnjezdista te značajnih područja
- završena je izrada prototipa novog GSM odašiljača te su prve jedinke obilježene istima
- završava se proširenje kapaciteta oporavilišta
- tijekom dvije sezone grijanje aktivnosti na zaštiti gnijezda proširene su na nova i novootkrivena područja
- završene su dvije sezone probnog korištenja led svjetala kao metode smanjenja slučajnog ulova morskih kornjača u mreže stajaćice
- izrađene su info grafike kojima se jednostavno objašnjava kako slučajno ulovljene kornjače oporaviti prije puštanja u more
- provedeno je više akcija čišćenja podmorja od odbačenih ribarskih mreža
- rezultati projektnih aktivnosti predstavljeni su na više znanstvenih konferencija
- Započeta je uspostava zajedničke mreže dionika uključenih u zaštitu morskih kornjača te uspostava suradnje s drugim organizacijama i projektima zaštite morskih kornjača u Sredozemlju.

TILEN GENOV

DRAŠKO HOLČER

DRAŠKO HOLČER

Inovacije u zaštiti i očuvanju

- korištenje bespilotnih letjelica za nadzor plaža na kojima se kornjače gnijezde
- istraživanje iz zraka s ciljem utvrđivanja područja od najvećeg značaja
- korištenje svjetlećih oznaka na ribolovnim mrežama kako bi se smanjio slučajni ulov
- probna primjena recikliranja odbačenog ribolovnog alata za dobivanje energije
- izrada aplikacije za građansku znanost (*citizen science*) za prikupljanje podataka o opažanjima morskih kornjača
- razvoj GSM odašiljača za praćenje životinja korištenjem sustava mobilne telekomunikacije.

PLAVI SVIJET - INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE I ZAŠTITU MORA

**PRIJAVI, POGLEDAJ,
DIJELI I LAJKAJ
OPAŽANJA MORSKIH
KORNJAČA**

Gradska Znanost
eTurtle app

Preuzmi
<http://bitly/eurtiles>

www.euroturtles.eu
 Izradeno uz podršku LIFE finansijskog instrumenta EU (LIFE15 NAT/HR/000997).
 Sadržaj nujno ne odražava službeni stav EU.

LIFE15 ENV/ES/000208

LIFE ECOMETHYLAL

**Visoko kvalitetni metilal iz
nereciklabilnog plastičnog otpada
pomoću procesa poboljšane
Katalitičke Hidro-Gasifikacije
Plazmom (KHGP)**

LIFE ECOMETHYLAL

**High quality methylal from non-recyclable
plastic waste by an improved Catalytic
Hydro-Gasification Plasma (CHGP) process**

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

1. Otpad – uporaba otpada
2. Otpad – ambalaža i
plastični otpad

EU zakonodavstvo

Otpad:

1. Direktiva o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi (2012/19/EU)
2. Akcijski plan EU za kružno gospodarstvo (COM (2015) 614)
3. Direktiva o odlagalištima otpada (1999/31/EZ)
4. Okvirna direktiva o otpadu (2008/98/EZ)

Mrežna stranica projekta

www.ecomethylal.aimplas.es

Opis projekta

Opis problema

Ecomethylal projektom se rješava goruće pitanje a to su NRPO (ne reciklabilni plastični otpad) koji je nesortiran te kao takav sastavljen je od različitih frakcija plastičnog otpada. Upravo je to ključni faktor i inovativna komponenta projekta gdje putem modernih i adaptabilnih tehnologija je moguće dobiti metilal koji je na eko bazi a trenutno odlaganje plastike i dosadašnja uporaba plastike su nemoćni pred ovim izazovom.

Ciljevi

LIFE ECOMETHYLAL će testirati valorizaciju NRPO koji je trenutno na odlagalištima – posebice heterogeni plastični otpad - koristeći Katalitičko Hidro-Raspalinjavajuće Plazmom (KHGP), tehnologiju ekološki prihvatljiviju od dosada korištenih. Projekt će reciklirati NRPO automobilskog, električno-elektronskog i ambalažnog sektora da bi proizveo vrijedno kemijsko sredstvo zvano metilal.

Tržište za metilal je procijenjeno na vrijednost od 5,2 milijarde EUR godišnje. Koristi se u raznim industrijskim područjima zbog niske toksičnosti, niske viskoznosti i posebno njegove velike snage otapanja čineći ga održivom zamjenom za otapala na bazi nafte. Stoga, projekt radi na dva glavna problema: uporabi "teškog" plastičnog otpada i ovisnosti o sirovinama dobivenim iz fosilnih goriva.

Predložena tehnologija, koja dosad nije korištena za tretiranje NRPO, bit će demonstrirana na pilot postrojenju postavljenom u Španjolskoj. Postrojenje će raditi neprestano, povećavajući učinkovitost i smanjujući potrošnju energije. Zatim će ovo postrojenje biti dostavljeno i implementirano u

Hrvatskoj da bi se ispitao potencijal replikacije, koji bi trebao biti visok zbog kompaktne i modularne konfiguracije postrojenja.

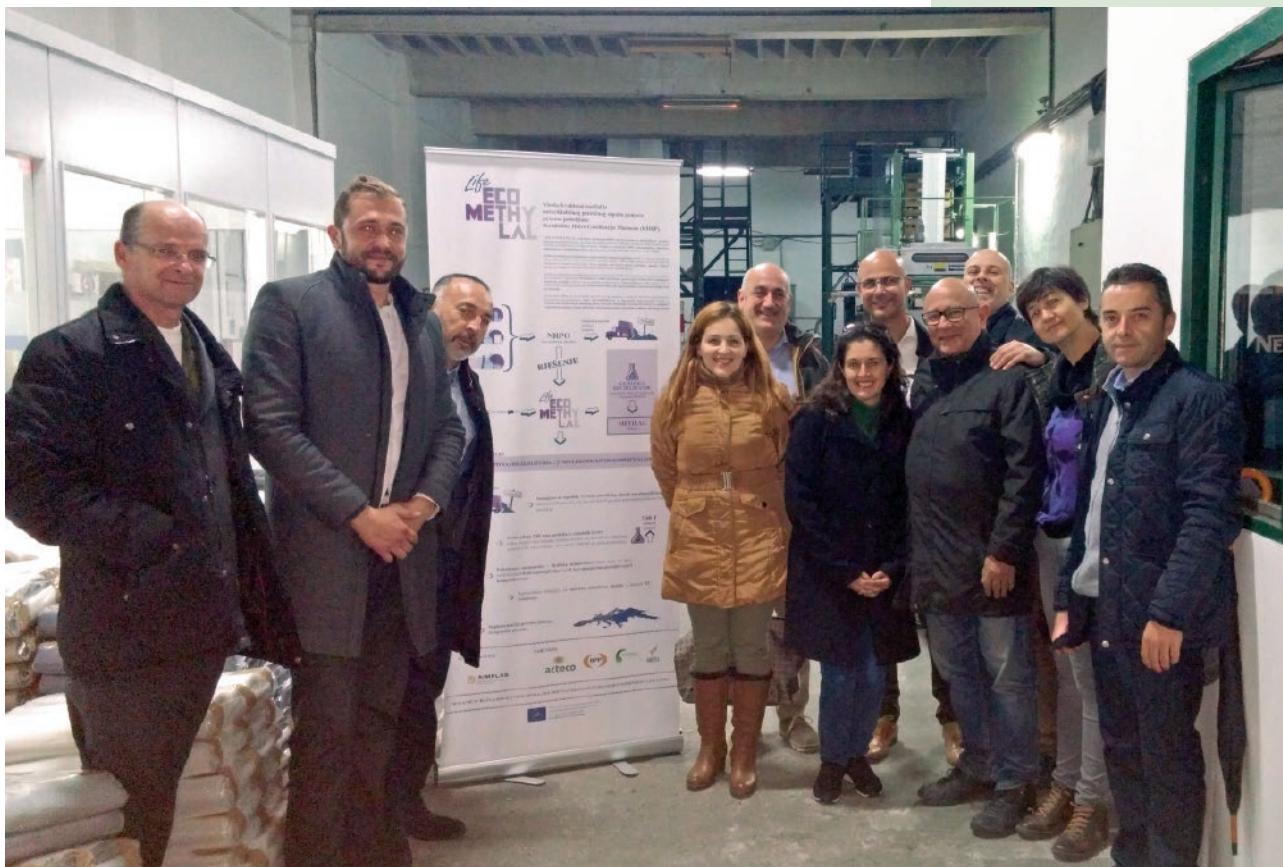
Proizvedeni metilal će se na tržište plasirati kao eko-materijal u različitim sektorima (npr. plastičnom, kemijskom, automobilskom). LIFE ECOMETHYLAL će doprinijeti implementaciji Vodiča za Europu koja štedi resurse, Akcijskog plana za kružnu ekonomiju i Europskih direktiva o: ambalaži i ambalažnom otpadu; otpada električne i elektronske opreme; otpadnim vozilima; i odlaganju otpada.

Očekivani rezultati:

- smanjeno za otprilike 3,6 tona plastičnog otpada na odlagalištima, što čini 0,28 tona CO₂ ili više od 304 MJ po pilot postrojenju tijekom trajanja projekta.
- proizvodnja 2,88 tona metilala iz otpadnih izvora (tako štedeći neta-knute fosilne izvore), što dovodi do smanjenja emisije CO₂ za 2,07töne, više od 107 300 MJ po pilot postrojenju.
- implementacija procesa čišćenja za uporabu plastike.
- poboljšana ekonomska i okolišna učinkovitost firmi koje se bave recikliranjem da bi se postigli ciljevi o EU bez otpada (time poboljšavajući kompetitivnost).
- nova radna mjesta: prosječno 15 radnih mjesta po postrojenju
- replikabilna strategija za uporabu plastičnog otpada u drugim EU zemljama.

Ostvareni rezultati do kraja 2018. godine:

- podizanje pogona i tuniranje mogućnosti postrojenja.

LIFE15 PRE/FR/000003

LIFE Living Streets

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

1. Zrak i buka - zagađenje zraka
2. Korištenje zemljišta i planiranje - planiranje i praćenje prometa

EU zakonodavstvo

Urbani okoliš:

1. Paket mjera za održivu urbanu mobilnost (COM (2013) 913)
2. Sedmi program djelovanja EU za okoliš do 2020. (1386/2013/EU)

Zrak:

1. Program Čisti zrak za Europu (COM (2013) 918)

Mrežna stranica projekta

[www.energy-cities.eu/
livingstreets](http://www.energy-cities.eu/livingstreets)

Korisnici

Koordinator: Energy Cities (Francuska)

Vrsta organizacije:

nevladina organizacija

Partneri:

- Grad Bruxelles (Belgija)
- Grad La Rochelle (Francuska)
- Grad Zadar (Hrvatska)
- Grad Milton Keynes (Ujedinjeno kraljevstvo)
- Grad Torino (Italija)
- Grad Ivanić-Grad (Hrvatska)
- Grad Rotterdam (Nizozemska)

Opis projekta

Opis problema

Projekt Living Streets europski je projekt koji obuhvaća 7 gradova-partnera (Bruxelles, Milton Keynes, Ivanić-Grad, Zadar, Torino, Rotterdam, La Rochelle) s glavnom idejom oslobađanja dijelova grada od motoriziranog prometa i ustupanja tog prostora za pješake i boravak građana na otvorenom.

Living Streets je provedba urbanog eksperimenta privremenim zatvaranjem jedne gradske ulice za promet. Zatvaranjem za promet i pretvaranjem dijela grada u „dnevni boravak“ želi se potaknuti komunikacija s građanima na temu održivog urbanog razvoja.

Living Streets je eksperiment u stvarnom životu u kojem stanovnici mogu privremeno jednu svoju ulicu transformirati u održivo mjesto o kakvom su oduvijek sanjali.

Ciljevi

Living Streets je projekt financiran u okviru programa LIFE u kojem se građanima pomaže, a ujedno ih se i potiče, da privremeno oslobole gradske ulice od gužve koju stvaraju automobili i prenamijene ih u ulice u kojima gužvu stvaraju sami građani, na način da se druže jedni s drugima. Jedno od glavnih strateških pitanja ovog projekta je kako organizirati svakodnevni život građana bez upotrebe automobila u ovolikoj mjeri kao što to činimo danas. Uklanjanjem automobila i pronalaženjem drugih mesta za

**LIVING
STREETS**

Grad Ivanić-Grad

parkiranje, postaju dostupni novi prostori koji se mogu pretvoriti u mjesta za zajednicu, interakciju i podršku, kao što su: igrališta za djecu, mjesta za piknik, *pop-up* barovi, gradski vrtovi, ali i omogućiti primjenu novih načina prodaje prehrabnenih proizvoda i zajedničkog korištenja električnih automobila (*electric car sharing*). Ovakvi projekti bi u gradovima trebali pretvoriti ulice u živuće laboratorije za rješavanje čitavog niza pitanja, poput održivog transporta, poboljšane i održive isporuke dobara, stvaranja novih radnih mjesta, proizvodnje lokalne hrane, urbane poljoprivrede i mogućnosti grupnog financiranja.

Glavni ciljevi projekta su:

- provesti Living Streets projekt u sedam europskih gradova
- izraditi projektne mrežne stranice s *meet a partner* bazom
- utjecati na razvoj urbane politike na lokalnoj razini
- poticati provedbu projekta u drugim lokalnim upravama u EU
- izraditi preporuke na nacionalnoj razini za potporu državama članicama.

Zatvaranjem ulica za promet analiziraju se teme održivog razvoja:

- održivi prijevoz
- unapređenje dostave proizvoda i usluga
- otvaranje novih radnih mesta
- urbana poljoprivreda
- grupno financiranje - *crowdfunding*.
- Provedbom projekta želi se unaprijediti održivo urbano planiranje, ne samo s ciljem povećanja kvalitete života, već i poticanjem razvoja lokalnih ekonomija i stvaranja novih radnih mesta.

Rezultati nakon završetka projekta

- proveden Living Streets projekt u sedam europskih gradova
- izrađeno sedam akcijskih planova (jedan u svakom gradu)
- izrađena projektna web stranica i projektne stranice u gradovima partnerima
- izrađeno sedam zajedničkih vizualnih dokumenata o projektu (jedan po gradu)
- sedam gradova educirano za korištenje alata s ciljem informiranja građana
- izrađeno Izvješće o preporukama o politikama na nacionalnoj i europskoj razini vezano uz provedbu EAP-a
- provedeno sedam lokalnih društveno-ekonomskih istraživanja (po jedan za svaki grad partner) i jedno društveno-gospodarsko istraživanje
- izrađen priručnik za poticanje uključivanja drugih europskih gradova provedbu projekta Living streets u svojim sredinama.

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.5.2016. – 3.6.2018.

Ukupni proračun:

484.294,00 EUR

EU doprinos:

249.936,00 EUR

Lokacija:

Projekt se provodi u gradovima partnerima na projektu.

LIFE16 GIE/DE/000738

LIFE AskREACH

Omogućiti potrošačima da putem informatičkih alata zatraže informacije o kemikalijama u proizvodima temeljem REACH uredbe 09/2017 - 08/2022

LIFE AskREACH

Enabling REACH consumer information rights on chemicals in articles by IT-tools

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

- Industrija i proizvodnja – kemikalije

EU zakonodavstvo:

Kemikalije i opasne tvari:

- Uredba o razvrstavanju, označavanju i pakiranju tvari i smjesa (br. 1272/2008)
- Uredba o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) (br. 1907/2006)

Mrežna stranica projekta

www.askreach.eu

Korisnici

Koordinator: Umweltbundesamt
– Savezna agencija za okoliš (Njemačka)

Vrsta organizacije: javno tijelo

Opis projekta

Opis problema

Cilj uredbe REACH je postići visok nivo zaštite zdravlja ljudi i okoliša. Uredba potiče proizvođače, uvoznike i industrijske korisnike kemikalija da zamijene posebno zabrinjavajuće tvari (*Substances of Very High Concern - SVHC*) odgovarajućim alternativama. Uredba utvrđuje obvezu dobavljača na pružanje informacija o prisutnosti SVHC-a u njihovim proizvodima svim dalnjim korisnicima u dobavnom lancu, kao i pravo potrošača na dobivanje informacije o prisutnosti SVHC-a u krajnjem proizvodu. Ovo pravo, utvrđeno člankom 33 (2) uredbe REACH ovlašćuje potrošače da traže i u roku od 45 dana dobiju informaciju od dobavljača o prisutnosti tvari koje se smatraju posebno zabrinjavajućima (tvari s postojanim, bioakumulativnim i/ili toksičnim karakteristikama; tvari koje su kancerogene, mutagene ili toksične za reprodukciju; te podjednako zabrinjavajuće tvari poput onih koje ometaju rad endokrinog sustava ili nadražuju dišni sustav), kao i informaciju o sigurnoj upotrebi proizvoda. Da bi se ostvario ovakav protok informacija potrebno je među svim akterima u dobavnom lancu postići učinkovitu komunikaciju o SVHC-ima u materijalima i proizvodima od kojih se drugi proizvodi izrađuju (članak 33.1 uredbe REACH). Prema izvještaju Europske agencije za kemikalije iz 2016. godine postoje »jasni pokazatelji da unutar dobavnih lanaca ne postoji adekvatna komunikacija o tvarima u proizvodima«.

Ciljevi

Podići svijest potrošača o tome da imaju pravo tražiti informacije o rizičnim tvarima u proizvodima, kao i svijest tržišnih aktera o obvezama koje imaju prema uredbi REACH, kao što su uvoznici, proizvođači, korisnici materijala i proizvoda koji se upotrebljavaju u daljnjoj proizvodnji te prodavači;

- osnažiti mehanizme koji bi proizvođače, uvoznike i industrijske korisnike trebali potaknuti na zamjenu SVHC-a manje rizičnim alternativama;

GRETE LOTTRUP LOTUS

- ojačati svijest aktera na kraju dobavnog lanca (proizvođača krajnjih proizvoda, prodavača i potrošača) o prisutnosti SVHC-a u proizvodima i pravu potrošača na informaciju o njima;
- omogućiti dobivanje informacija o SVHC-ima u proizvodima u samom trenutku kupnje, kako bi se pojačala potražnja za proizvodima koji ih ne sadrže;
- poticati komunikaciju o SVHC-ima između potrošača i kompanija, te duž dobavnog lanca.

Očekivani rezultati

- centralizirani europski informatički sustav za komunikaciju o SVHC-ima u proizvodima;
- mobilna aplikacija koja omogućuje slanje potrošačkih upita dobavljačima trebala bi biti preuzeta oko 3 milijuna puta;
- baza podataka o SVHC-ima u proizvodima u koju će podatke unositi sami proizvođači;
- informatički alat vezan uz REACH koji bi poduzećima trebao pomoći u organizaciji dobavnog lanca;
- edukativni materijal o SVHC-ima u proizvodima namijenjen prodavačima;
- dvije velike kampanje u 13 zemalja (s 395 događaja poput info dana, seminara, i edukacija) koje će doprijeti do 6 milijuna ljudi u 3 godine;
- 3 milijuna zahtjeva potrošača za pristup informacijama koji će biti potaknuti kampanjom trebalo bi natjerati kompanije da počnu pružati odgovore;
- bolja komunikacija o SVHC-ima i njihova zamjena sigurnijim alternativama dovest će do značajnog smanjenja ukupne količine SVHC-a;
- 250 dobavljača bit će direktno uključeno u projekt, a 15 će ih sudjelovati u komunikaciji unutar dobavnog lanca;
- snažna podrška od tijela nadležnih za REACH i službi za pomoć (tzv. nacionalnih helpdeskova) u državama članicama EU.

Partneri:

- ZERO - Udruženje za održivost (Portugal)
- Danska agencija za zaštitu okoliša (Danska)
- Sveriges Konsumenter - Švedsko udruženje potrošača (Švedska)
- Luksemburški institut za znanost i tehnologiju (Luksemburg)
- Bund für Umwelt und Naturschutz e. V. (Njemačka)
- Arnika - program za toksine i otpad (Češka)
- Hochschule Darmstadt - Sveučilište za primijenjene znanosti (Njemačka)
- European Environmental Bureau Europski okolišni biro (Belgija)
- Švedska agencija za okoliš (Švedska)
- Baltijas Vides Forums (Latvija)
- Forbrugerrådet Tænk - Danski potrošački savjet (Danska)
- Verein für Konsumenteninformation (Austrija)
- Zelena akcija (Hrvatska)
- Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie - Zaklada „Kupujmo odgovorno“ (Poljska)
- Atenski nacionalni opservatorij (Grčka)
- Baltički okolišni forum (Njemačka)
- Ecologistas En Acción (Španjolska)
- Institut National de l'Environnement Industriel et des Risques (Francuska)
- GLOBAL 2000 Umweltschutzorganisation (Austrija)

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.9.2017. – 31.8.2022.

UKupni proračun:

6.996.368,00 EUR

EU doprinos:

4.195.600,00 EUR

Lokacija:

Projekt se provodi na području 13 zemalja članica EU - u Njemačkoj, Austriji, Češkoj, Poljskoj, Luksemburgu, Francuskoj, Španjolskoj, Grčkoj, Portugalu, Danskoj, Švedskoj, Hrvatskoj i Latviji.

LIFE16 ENV/IT/000004

LIFE ASPIRE

Advanced logistics platform with road pricing and access criteria to improve urban environment and mobility of goods

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

1. Zrak i buka - zagađenje zraka
2. Informiranje i upravljanje - jačanje kapaciteta

EU zakonodavstvo

Urbani okoliš:

1. Paket mjera za održivu urbanu mobilnost (COM (2013) 913)
2. Klimatske promjene i energetska učinkovitost:
3. Direktiva o promicanju čistih i energetski učinkovitih vozila u cestovnom prijevozu (2009/33/EZ)

Zrak:

1. Direktiva o nacionalnim gornjim granicama emisije za određene onečišćujuće tvari (2001/81/EZ)
2. Program Čisti zrak za Europu (COM (2013) 918)

Mrežna stranica projekta

www.life-aspire.eu

Korisnici

Koordinator: Grad Lucca (Italija)

Vrsta organizacije: javno tijelo

Partneri:

- Kiunsys Srl (Italija)
- LUCENSE ScaRL (Italija)
- MEMEX Srl (Italija)
- Grad Stockholm (Švedska)
- Grad Zadar (Hrvatska)

Opis projekta

Opis problema

Urbani prijevoz robe predstavlja 10-18% gradskog prometa, a čini oko 25% ukupnog onečišćenja zraka i više od 20% troškova prometnih zastoja uz veliki doprinos prometnim nesrećama. Uzimajući u obzir obilježja zadnje dionice prijevoza do korisnika (last-mile delivery) i veliki broj ljudi izloženih prometnom onečišćenju, optimizacija urbanističkih logističkih procesa može pružiti značajan doprinos poboljšanju ukupne urbane mobilnosti i poticanju novih, ekonomičnih vrsta radnji, tehnologija, usluga i poslovnih modela. U Gradu Lucca, okolišni i prometni problemi povezani s gospodarskim vozilima pojačani su u povjesnoj jezgri gustom mrežom uskih ulica i dodatnim ograničenjima koja proizlaze iz prisutnosti povjesnih građevina, spomenika i povećane prisutnosti turista. Ti su uvjeti prisutni i u gradovima Stockholm (Švedska) i Zadar (Hrvatska).

Ciljevi

Cilj ovog projekta je razvoj napredne logističke platforme s naknadom za cestovne korisnike i pristupnim kriterijima radi poboljšanja gradske sredine

LIFE Programme

The LIFE programme is the EU's funding instrument for the environment and climate action. Main objectives are: to contribute to the shift towards a resource-efficient, low-carbon and climate-resilient economy, to the protection and improvement of the quality of the environment, to improve the development, implementation and enforcement of Union environmental and climate policy and legislation. LIFE began in 1992 and since then has co-financed more than 4500 projects. For the 2014-2020 funding period, LIFE will contribute approximately €3.4 billion to the protection of the environment and climate. The European Commission (DG Environment and DG Climate Action) manages the programme and has delegated the implementation of many components to the Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises (EASME).

ASPIRE CONSORTIUM

With the contribution of
LIFE Financial Instrument
of the European Commission

ADVANCED LOGISTICS
PLATFORM WITH ROAD
PRICING AND ACCESS
CRITERIA TO IMPROVE
URBAN ENVIRONMENT
AND MOBILITY
OF GOODS

www.life-aspire.eu

The Consortium

It is composed by six partners coming from three different European countries (Italy, Croatia and Sweden). Città di Lucca is the coordinating beneficiary.

Three technical associated beneficiaries, from Italy, will support the Municipality in the development of the project. **KIUNSYS** is one of the main players in the Smart Mobility market and ITS industry in Italy; **LUCENSE** is a non-profit limited liability consortium-like company working on different topics such as R&D, industrial research, technology transfer. **MemEx** is an independent engineering consultancy company composed by experts with a high level of experience on Logistics systems and services, Urban Mobility and Public Transport. **Grad Zadar** and **City of Stockholm** will be involved in order to evaluate the replicability and transferability of LIFE ASPIRE approach, measures and eco-sustainable services.

CONTACTS

Project Coordinator
Mauro Di Bugno
m.diugno@comune.lucca.it
Settore 3 - Ambiente e Servizi Informativi
PALAZZO SANTO VITO - VIA CARARETTA, 14
55100 LUCCA (ITALY)
Ph. +39 0583 4422

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Commission - G.A. LIFE16 ENV/IT/000004

i prijevoza dobara te implementacija niza mjera – regulatornih, organizacijskih, operacijskih i tehnoloških, kako bi se postigli veći standardi energetske učinkovitosti i kvalitete gradske sredine i, sukladno tome, kvalitete života građana (posebice njihovih stanovnika).

Očekivani rezultati

- smanjenje trenutačnih razina teretnog prometa smanjenjem ukupnog broja gospodarskih vozila koja obavljaju poslove isporuke u povijesnoj jezgri Grada Lucca
- niže razine onečišćenja okoliša zbog emisija gospodarskih vozila, smanjenje CO₂ za 11,6%, smanjenje NO_x za 10,6% i smanjenje čestica (PM) za 12,6% u usporedbi s trenutnim razinama
- smanjenje potrošnje energije urbanim teretnim prometom
- niže razine buke
- manji rizik za povijesne građevine zbog vibracija koje proizlaze iz gustog prometa
- poboljšanja sigurnosti pješaka
- veći broj vozila s niskom ili nultom emisijom od strane prijevoznika
- prijevoznici imaju veću vjerovatnost za korištenje logističkih usluga koje pruža lokalni Urban Consolidation Center, zahvaljujući novoj politici primjene i pristupa;
- poboljšana urbana sredina i time kvaliteta života za stanovnike, posjetitelje i turiste.

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.10.2017. – 30.9.2020.

UKupni proračun:

1.865.799,00 EUR

EU doprinos:

1.037.488,00 EUR

Lokacija:

Hrvatska, Italija, Švedska

ASPIRE
ADVANCED LOGISTICS
PLATFORM WITH ROAD
PRICING AND
ACCESS CRITERIA TO
IMPROVE URBAN
ENVIRONMENT AND
MOBILITY OF GOODS

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Commission

THE PROJECT

Experimenting and implementing new approaches for the urban logistics processes regulation and management is a matter of urgency, especially for those small and medium-sized towns such as Lucca, with an historic city centre that needs to be preserved and further developed.

LIFE ASPIRE aims to put in place a number of actions that could lead to a significant improvement of sustainability of freight mobility processes in urban areas resulting in a reduction of polluting emissions and improvement in air quality.

THE WORKFLOW

The diagram illustrates the workflow of the project. It starts with 'MONITORING FREIGHT TRAFFIC IN URBAN AREAS THROUGH THE INSTALLATION OF RFID GATES AT THE ACCESS AND EXIT GATES OF THE RTZ' (1). This leads to 'CARGO BIKE SHARING SERVICE' (2), 'SMART MONITORING OF LOADING/UNLOADING BAYS' (3), and 'DEVELOPMENT OF AN INTEGRATED MANAGEMENT AND CONTROL PLATFORM GOVERNING ALL THE TECHNOLOGICAL INSTALLED ELEMENTS' (4). Finally, it leads to 'NEW ACCESS REGULATIONS THAT AIM TO MOTIVATE OPERATORS TO ADOPT SUSTAINABLE BEHAVIORS' (5), which results in 'ENCOURAGEMENT OF SUSTAINABLE BEHAVIOR OF LOGISTICS OPERATORS' and 'IMPROVEMENT OF URBAN AIR QUALITY DUE TO REDUCTION OF URBAN LOGISTICS IMPACTS IN THE CITY OF LUCCA'. This leads to 'REPLICABILITY AND TRANSFERABILITY EVALUATION TO THE CITIES OF ZADAR AND STOCKHOLM'.

The background of the page features a detailed map of the Lucca city area, showing its urban layout and surrounding regions. The project's activities are centered around this map, with specific project components overlaid on it.

LIFE16 GIE/DE/000661

LIFE EuroLargeCarnivores

Poboljšanje suživota ljudi i velikih zvijeri u Europi kroz komunikaciju i prekograničnu suradnju

LIFE EuroLargeCarnivores

Improving human coexistence with large carnivores in Europe through communication and transboundary cooperation

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

1. Informiranje i upravljanje – sudjelovanje dionika i javnosti
2. vrste – sisavci

EU zakonodavstvo

Zaštita prirode i bioraznolikosti:

1. Direktiva o staništima (92/43/EEZ)
2. Strategija EU o bioraznolikosti (COM (2011) 244)

Mrežna stranica projekta

www.eurolargecarnivores.eu/en/

Korisnici

Koordinator: WWF Njemačka (Njemačka)

Vrsta organizacije: nevladina organizacija

Opis projekta

Opis problema

Od sveukupno 33 populacija europskih velikih zvijeri, samo četiri se zadržavaju unutar granica jedne države što upućuje da je 88 % populacija prekogranično prema svojoj rasprostranjenosti. Pojedine se rasprostiru preko granica čak osam država. Države u kojima su rasprostranjene velike zvijeri značajno se razlikuju po zakonodavstvu, socio-ekonomskim uvjetima, pristupu upravljanju, razini prihvaćanja, statusu zaštite i brojnim drugim parametrima što čini uvođenje upravljanja na razini populacije i mjera očuvanja velikim izazovom. Glavni uzrok tom problemu je nedostatak koordiniranog djelovanja i nedovoljne komunikacije među brojnim dionicima u očuvanju velikih zvijeri u različitim državama (stručnjaci, nadležne institucije i ostali važni dionici).

Projekt nastoji uspostaviti instrumente za potporu svladavanju sljedećih glavnih prepreka u prekograničnoj suradnji:

- nedostatak svijesti svih ključnih dionika kao i lokalnih i državnih tijela važnih za komunikaciju, koordinirano upravljanje i praćenje velikih zvijeri
- nedostatni kapacitet za komunikaciju među gore navedenim dionicima
- nedostatak znanja kako smanjiti konflikte između čovjeka i velikih zvijeri te kako maksimalno iskoristiti dobrobit od prisutnosti velikih zvijeri, poput njihove ekološke uloge i socio-ekonomskog značaja
- nedostatak regionalne, nacionalne i europske razmjene najboljih praksi među relevantnim zajednicama, dionicima i nadležnim tijelima (npr. mjere zaštite stoke, turistički koncepti)

Ciljevi

Cilj projekta EuroLargeCarnivores je poboljšati prekograničnu suradnju i upravljanje populacijama velikih zvijeri u Europi. Specifični ciljevi su:

- podići svijest među lokalnim i državnim nadležnim tijelima te uvesti komunikacijske alate prilagođene pojedinom zemljopisnom i kulturno-loškom okruženju
- informirati i aktivno uključiti ključne dionike u formiranju konsenzusa o njihovim potrebama i odgovornostima

Partneri:

- WWF Adria (Hrvatska)
- WWF Norveška (Norveška)
- Asociación para la Defensa de la Naturaleza (Španjolska)
- WWF Finska (Finska)
- WWF Mediteran (Italija)
- WWF Francuska (Francuska)
- WWF Dunavsko-karpatski program (Austrija)
- WWF Rumunjska (Rumunjska)
- Forstliche Versuchs-und Forschungsanstalt Baden-Württemberg (Njemačka)
- WWF Mađarska (Mađarska)
- Elmauer Institute Managing Consensus (Njemačka)
- WWF Švicarska (Švicarska)
- Società Cooperativa Sociale Eliante Onlus (Italija)
- WWF Poljska (Poljska)
- WWF Austrija (Austrija)

Administrativni podaci**Trajanje projekta:**

1.8.2017. – 28.2.2022.

Ukupni proračun:

6.058.902,00 EUR

EU doprinos:

3.613.823,00 EUR

Lokacija:

Austrija, Češka, Finska, Norveška, Njemačka, Hrvatska, Španjolska, Francuska, Mađarska, Italija, Portugal, Poljska, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Švedska, Švicarska, Ukrajina

WWF ADRIA

- razviti prekogranične, interdisciplinarnе komunikacijske kanale za uključenje prethodno neuključenih dionika kako bi se primjenom novih spoznaja i perspektiva doprinijelo upravljanju velikim zvijerima
- doprinijeti razumijevanju strategija upravljanja populacijama velikih zvijeri temeljenih na participativnom pristupu uz uključivanje svih važnih dionika diljem EU
- doprinijeti provođenju strateškog dokumenta "Key actions for large carnivore populations in Europe"
- povećati dodanu vrijednost postojećih projekata o velikim zvijerima (LIFE i drugi programi) kroz promociju njihovih rezultata i razmjene najboljih praksi
- pružiti lokalnim dionicima, poput poljoprivrednika, mogućnosti za izravno uključivanje i učenje prilagođeno njihovim potrebama
- poduprijeti razvoj EU politika kroz praćenje doprinosa ciljevima navedenog dokumenta.

WWF ADRIA

WWF ADRIA

Očekivani rezultati

Sveobuhvatna EU baza podataka:

- prikupljanje podataka/izrada baze podataka o postojećim metodama i projektima koji obuhvaćaju čitav teritorij EU-a te sakupljanje i promocija najboljih praksi za očuvanje velikih zvijeri
- EU karta dionika raspodijeljenih prema populacijama velikih zvijeri s fokusom na pet ključnih područja obuhvaćenih projektom.

Uspostava i potpora mreža i platformi diljem EU-a:

- mreža različitih dionika lokalnih i državnih nadležnih tijela obuhvaćajući sva tijela odgovorna za očuvanje populacija velikih zvijeri
- EU platforma za razmjenu znanja i iskustva o velikim zvijerima dostupna stručnjacima, dionicima i široj javnosti.

Komunikacijski i drugi planovi:

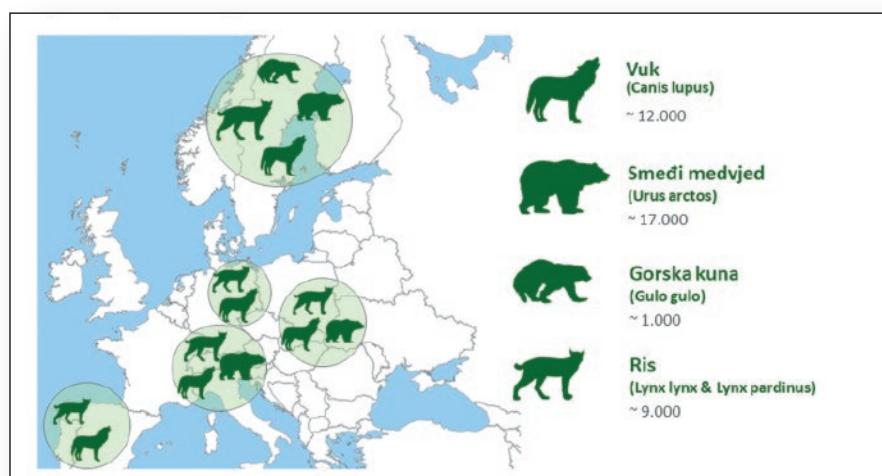
- plan komunikacije na EU razini koji uključuje informacije iz svih regija i projekata, poveznice na materijale i literaturu uz poštivanje kulturno-loških razlika
- planovi uključenja nacionalnih i prekograničnih dionika.

Komunikacija i širenje informacija:

- smjernice za učinkovitu zaštitu stoke
- paketi za medije o velikim zvijerima dostupni na svim jezicima projekta
- najmanje 40 regionalnih i transnacionalnih radionica te jedna međunarodna konferencija, s više od 3 000 sudionika
- lanpanja "Magical moments" – koja će prikazati pozitivne odnose između ljudi i velikih zvijeri uključujući ispovijesti pojedinaca o njihovom suživotu s velikim zvijerima
- promocija i informativne kampanje na svakoj mrežnoj stranici WWF-a, kao i na najmanje 10 nacionalnih i regionalnih web stranica.

Doprinos istraživanju:

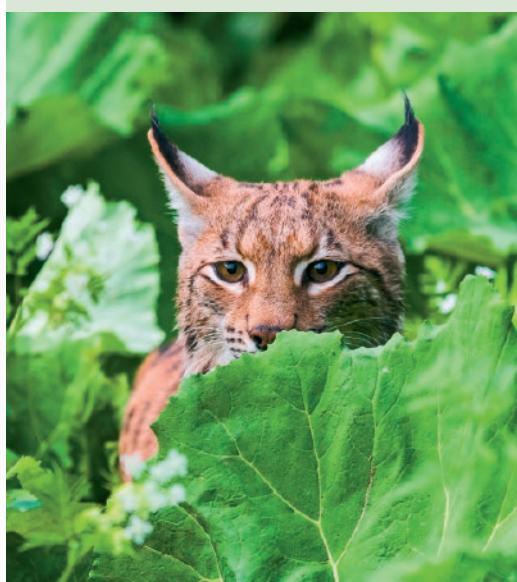
- dva provedena istraživanja o stavu dionika
- sveobuhvatno istraživanje literature o postojećim spoznajama i nedostatku znanja o velikim zvijerima.

TOMAS HULIK

TOMAS HULIK

LIFE16 NAT/SI/000634

LIFE Lynx

Sprječavanje izumiranja populacije risa u Dinaridima i jugoistočnim Alpama putem naseljavanja životinja i dugotrajne zaštite

LIFE Lynx

Preventing the extinction of the Dinaric-SE Alpine lynx population through reinforcement and long-term conservation

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

Teme

1. Vrste - sisavci

EU zakonodavstvo

Zaštita prirode i bioraznolikosti:

1. Direktiva o staništima (92/43/EEZ)
2. Strategija EU o bioraznolikosti (COM (2011) 244)
3. Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija)

Ciljane vrste

- ris (*Lynx lynx*)

Mrežna stranica projekta

www.lifelynx.eu

Korisnici

Koordinator: Zavod za šume Slovenije (Slovenija)

Vrsta organizacije: javno tijelo

Opis projekta

Opis problema

U prošlosti je ris (*Lynx lynx*) nastanjivao cijelu Europu, no zbog prekomjernog ubijanja vrsta je izumrla iz većine staništa pa je sredinom 20. stoljeća ris opstao samo u izoliranim populacijama u Fenoskandinaviji, Baltiku, Karpatima te na području jugozapadnog Balkana. U Dinaridima su posljednji risovi ubijeni oko 1900. godine, a populacija je ponovno uspostavljenja naseljavanjem 6 jedinki u Sloveniju 1973. godine. Ova reintrodukcija se smatrala jednom od najuspješnijih, budući da su sve tri naseljene ženke već prve godine imale mlade, te je brojnost rasla sve do početka 1990-ih i populacija se proširila preko Hrvatske te Bosne i Hercegovine. No nakon 2000. godine postaje očito da brojnost populacije pada i nedavno objavljeno znanstveno istraživanje je potvrđilo je da je opstanak populacije ugrožen zbog niske genske raznolikosti i visokog stupnja parenja u srodstvu.

Sva istraživanja i mjere zaštite koji su provedeni na ovom području u proteklih 25 godina upućuju na neophodnost naseljavanja novih jedinki, kao jedinog načina da se zaustavi pad brojnosti i podigne genska raznolikost, te osigura budućnost risova u Dinaridima i jugoistočnim Alpama. Provedbom složenih aktivnosti LIFE Lynx projekta želi se zaustaviti izumiranje dinarske i jugoistočne alpske populacije risa.

Ciljevi

Glavni cilj projekta je zaustaviti izumiranje dinarske i jugoistočne alpske populacije risa naseljavanjem 14 jedinki iz Karpata u Sloveniju i Hrvatsku.

- više država koje dijele populaciju će zajednički razviti smjernice za upravljanje risom kako bi se uspostavio usklađen pristup upravljanju populacijom osnaženom novim jedinkama.
- usko ćemo surađivati sa svim interesnim skupinama na lokalnoj i nacionalnoj razini, uspostavljajući temelje za dugoročnu suradnju te ćemo održavati potporu javnosti redovnim izvještanjem o napretku projekta.
- na temelju znanstvenih podataka prikupljenih tijekom provedbe projekta razviti će se genetsko i demografsko predviđanje razvoja populacije. Na temelju ovog modela planirati ćemo buduće aktivnosti važne za zaštitu populacije. Ova aktivnost je direktno vezana uz Bernsku konvenciju, Prilog II EU Strategija za bioraznolikost 2020 i EU Direktive o staništima.
- želimo poboljšati povezanost populacija te povećati vjerojatnosti prirodnog protoka gena između dinarske i alpske populacije, što ćemo postići naseljavanjem risova u alpski dio Slovenije. Uspostava ovakve metapopulacije će pozitivno utjecati na problematiku fragmentacije staništa.

Očekivani rezultati

- uspješno naseljavanje devet novih jedinki u sjeveroistočnu dinarsku populaciju

Partneri:

- Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (Hrvatska)
- Veleučilište u Karlovcu (Hrvatska)
- Udruga BIOM (Hrvatska)
- Lovački savez Slovenije (Slovenija)
- Institut Republike Slovenije za zaštitu prirode (Slovenija)
- Zavod za šume Slovenije (Slovenija)
- Sveučilište u Ljubljani (Slovenija)
- Udruga Projekt Risoge (Italija)
- Nacionalna šumarska služba Italije (Italija)
- Tehničko Sveučilište u Zvolenu (Slovačka)
- Udruga za očuvanje biološke raznolikosti (Rumunjska)

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.7.2017. – 31.3.2024.

Ukupni proračun:

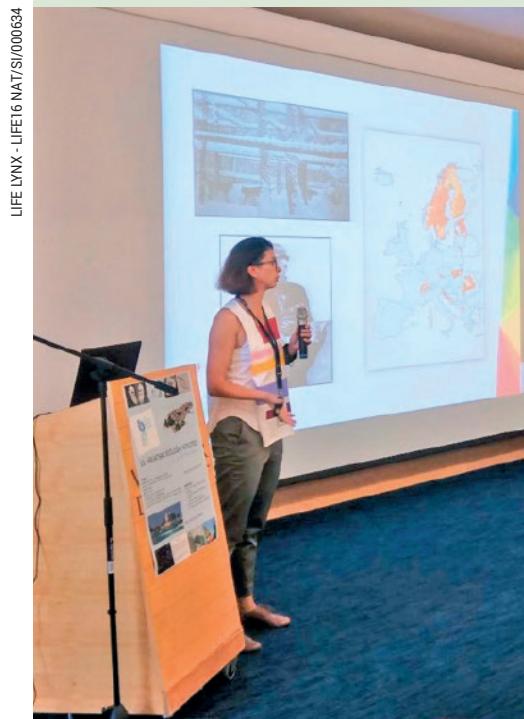
6.829.377,00 EUR

EU doprinos:

4.081.404,00 EUR

Lokacija:

Italija, Slovenija, Hrvatska, Slovačka i Rumunjska

LIFE LYNX - LIFE16 NAT/SI/000634

- ispuštanje pet dodatnih jedinki u alpsko područje što će pospješiti širenje područja rasprostranjenosti risa za najmanje 2 000 km²
- snižavanje koeficijenta parenja u srodstvu ispod 0,18 (trenutni 0,30), uz očekivani porast reproduktivnog uspjeha populacije za 25 %
- izrada dokumenata koji će biti temelj upravljanja populacijama risa u Hrvatskoj, Sloveniji i Italiji
- povećati svijest o risu kao i potporu za zaštitu risa kroz održavanje događanja, izradu dokumentarnih filmova, obrazovne seminare za turiste, poučne staze i druge slične projektne aktivnosti

Rezultati ostvareni do kraja 2018. godine

- u prvih 18 mjeseci provedbe projekta provedene su pripremne aktivnosti neophodne za uspješno naseljavanje novih životinja.
- terenska istraživanja, prvenstveno pomoću fotozamki, bila su usmjerenia na identifikaciju najboljih područja za hvatanje životinja u Slovačkoj i Rumunjskoj te identifikaciju pogodnih područja za ispuštanje risova u Sloveniji i Hrvatskoj.
- uspostavljena je suradnja s lovcima, koji imaju važnu ulogu u očuvanju populacije.
- snimljen je dokumentarni film »Put risa« koji odaje počast naporima koji su uloženi u reintrodukciju 1973. godine.
- u sljedećim godinama aktivnosti će biti usmjerene na naseljavanje novih životinja i stvaranje uvjeta za opstanak risa u Dinaridima i jugoistočnim Alpama.

LIFE LYNX - LIFE16 NAT/SI/000634

LIFE17 NAT/HR/000594

LIFE Artina

Mreža za očuvanje morskih ptica na Jadranu

LIFE Artina

Seabird conservation network in the Adriatic

Opis projekta

Opis problema

Većina zemalja Europske unije s pelagičkim pticama (tj. pticama koje provedu značajan dio života na otvorenom moru) proglašila je Područja očuvanja značajna za ptice (POP-ovi) na moru. Međutim, Hrvatska još nije prikupila potrebne podatke za proširenje Natura 2000 područja na morska područja, pogotovo ona udaljena od kopna. Ti podaci, prvenstveno o kretanju morskih ptica, ključni su za identifikaciju POP-ova u svrhu zaštite tih vrsta. Kako se Hrvatska pridružila EU 2013. godine, a prije čega nije imala obvezu izvješćivati o napretku u provedbi Direktive o pticama, još uvijek ne postoje svi potrebni podaci.

No, prema Crvenoj knjizi ptica Hrvatske, objavljenoj 2013. godine, dvije od tri ciljne vrste ptica iz LIFE Artina projekta imaju nepovoljno stanje očuvanosti ili stanje očuvanosti u opadanju: gregula (*Puffinus yelkouan*) i sredozemni galeb (*Larus audouinii*).

POP Lastovsko otočje (Park prirode Lastovsko otočje) od vitalne je važnosti za ove dvije, ali i za treću ciljnu vrstu projekta, kaukala (*Calonectris diomedea*). U tom POP-u se nalazi više od 50% hrvatske populacije gregula, oko 30-70% hrvatske populacije kaukala i gotovo 100% hrvatske populacije sredozemnog galeba.

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

EU zakonodavstvo

Zaštita prirode i bioraznolikosti:

1. Direktiva o pticama (2009/147/EZ)
2. Strategija EU o bioraznolikosti (COM (2011) 244)

Morski okoliš i obala:

1. Okvirna direktiva o morskoj strategiji (2008/56/EZ)

Ciljane vrste

- Kaukal (*Calonectris diomedea*)
- Gregula (*Puffinus yelkouan*)
- Sredozemni galeb (*Larus audouinii*)

Mrežna stranica projekta

www.lifeartina.eu

Korisnici

Koordinator: Udruga BIOM (Hrvatska)

Vrsta organizacije: nevladina organizacija

Partneri:

- BirdLife Malta (Malta)
- Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce (Hrvatska)
- Javna ustanova Park prirode Lastovsko otočje (Hrvatska).

BILJANA JEĆMENICA

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.9.2018. – 31.8.2023.

Ukupni proračun:

1.921.387,00 EUR

EU doprinos:

1.152.832,00 EUR

Lokacija: Kontinentalna Hrvatska,
Jadranska Hrvatska

Obližnji arhipelag Palagruža s okolnim morem također je važan za bioraznolikost i za očuvanje ove tri vrste ptica, osobito kaukala, zbog njihove prisutnosti na otvorenom moru i udaljenim lokacijama na Jadranu.

Ciljevi

LIFE Artina pomoći će proglašiti nova morska područja očuvanja značajna za ptice u Hrvatskoj stvaranjem popisa predloženih POP-ova i prijedloga njihovih mjera očuvanja. Posebni ciljevi projekta su:

- identificirati morska područja od važnosti za ptice u južnom dijelu Hrvatske za gregulu, sredozemnog galeba i kaukala;
- razumjeti i procijeniti glavne prijetnje koje utječu na populacije morskih ptica na kopnu i moru unutar područja projekta, te definirati aktivnosti koje će ih ublažiti;
- eradicirati kopnene strane i invazivne vrste (štakore) koje utječu na gnijezdeće kolonije cjevonosnica i kontrolirati populaciju galeba klaukavca na gnijezdećom kolonijama sredozemnog galeba.

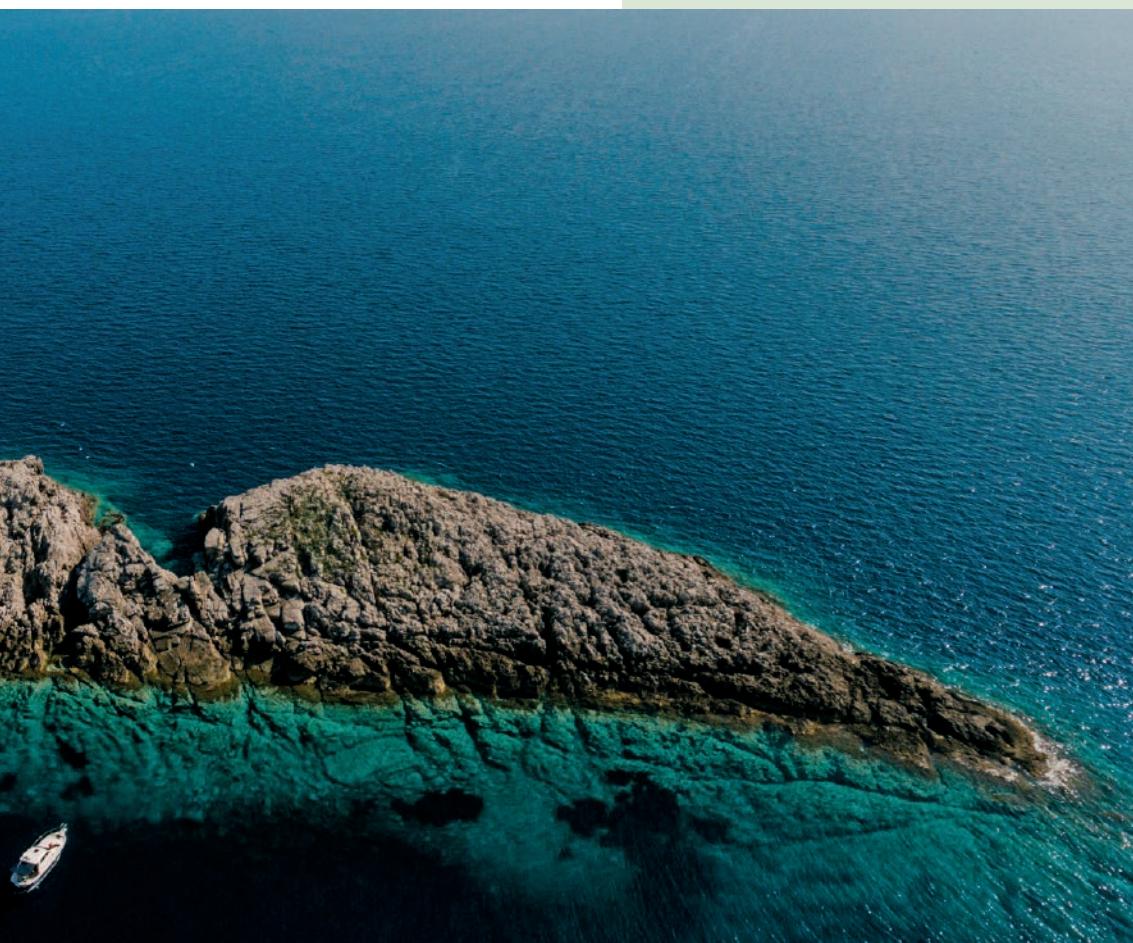
Očekivani rezultati

- cjelovita procjena stanja i kretanja populacija kaukala, gregule i sredozemnog galeba, identificirajući značajna područja za hranjenje i odmaranje na moru;
- pojedinačno praćenje 40 kaukala, 40 gregula i 15 sredozemnih galebova pomoću opreme za daljinsko praćenje (data logeri, UHF radio odašiljači i satelitski odašiljači);
- proglašavanje morskih POP-ova na temelju podataka koji su dobiveni i dostavljeni nadležnim institucijama;

BILJANA JEĆMENICA

- prikupljanje podataka unutar tri godine za gregulu, kaukala i sredozemnog galeba. Procjena prijetnji na kopnu i moru (npr. kroz interakcije s ribarima i predaciju);
- preciziranje Plana upravljanja POP-a Lastovsko otoče s konkretnim okvirom za praćenje morskih ptica;
- praćenje (najmanje 10%) relevantne ribarske flote koja djeluje na području projekta radi procjene razine slučajnog ulova;
- metode ublažavanja koje provodi najmanje 10% relevantne ribarske flote do kraja projekta;
- objavljivanje smjernica dobre prakse vezano za morske ptice, s naglaskom na pravila ponašanja za turiste, brodare i ribare prilikom susreta s morskim pticama;
- kontrola populacije galeba klaukavca na dva mesta gdje su simpatični (javljaju se unutar istih ili preklapajućih zemljopisnih područja) sa sredozemnim galebom;
- crni štakori eradicirani na udaljenim otočićima na kojima se gnijezde morske ptice u Parku prirode Lastovsko otoče;
- crni štakori kontrolirani na otočićima smještenim u blizini naseljenih mesta;
- konferencija o očuvanju morskih ptica na Sredozemlju, proglašavanju morskih područja ekološke mreže Natura 2000 i prekograničnoj suradnji;
- aktivnosti podizanja svijesti u dvije lokalne škole na otocima Lastovo i Vis.

LIFE17 GIE/NL/000599

LIFE Against Bird Crime

**Podrška provedbi strategije EU-a o bioraznolikosti:
podizanje svijesti i jačanje kapaciteta za borbu protiv
krivolova na ptice u prioritetnim zemljama**

LIFE Against Bird Crime

**Delivering the EU Biodiversity Strategy: Awareness and Capacity Building against
Bird Crime in Priority Flyway Countries**

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

EU zakonodavstvo

Zaštita prirode i bioraznolikosti:

1. Direktiva o pticama (2009/147/EZ)
2. Strategija EU o bioraznolikosti (COM (2011) 244)
3. Bonnska konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja - CMS (01/11/1983)

Korisnici

Koordinator: Stichting BirdLife Europe (Nizozemska)

Vrsta organizacije: nevladina organizacija

Partneri:

- Udruga Biom (Hrvatska)
- BirdLife Cyprus (Cipar)
- BirdLife International (Ujedinjeno Kraljevstvo)
- Hellenic Ornithological Society (Grčka)
- LIPU-Lega Italiana Protezione Uccelli (Italija).

Mrežna stranica projekta

www.flighthforsurvival.org

Opis projekta

Opis problema

Nezakonite aktivnosti poput ubijanja, uzimanja iz prirode i trgovine divljim pticama još uvijek su raširene u brojnim državama EU, a naročito u određenim državama koje su prepoznate kao posebna žarišta. Uz to, rasprostranjenost tog problema u državama izvan EU utječe na migratorne populacije koje dio svog života provode unutar EU. Stoga problem nezakonitih radnji protiv ptica (skraćeno „krivolov na ptice“, eng. *Illegal killing of birds* – IKB) predstavlja jednu od značajnih prijetnji ispunjenju ciljeva Direktive o pticama i prvog cilja Strategije EU-a za biološku raznolikost, koja za cilj ima poboljšanje statusa očuvanja flore i faune u EU.

Ciljevi

Dugoročni cilj projekta je značajno smanjiti razmjere krivolova na ptice, što uključuje ubijanje, uzimanje iz prirode i trgovinu, unutar EU te u susjednoj Mediteranskoj regiji.

Specifični ciljevi su:

- proširiti i poboljšati znanje o krivolovu na ptice u ciljnoj regiji, kako bi se identificirale i promicale strateške aktivnosti koje doprinose projektu.
- podizati svijest i poticati javnu podršku za zaustavljanje krivolova na ptice.
- podržavati poboljšanje zagovaračkih aktivnosti na međunarodnoj i nacionalnoj razini kako bi se osigurala politička volja i tehnička sposobnost za bolje provođenje zakona relevantnih za krivolov na ptice.
- osmisliti i provesti pilot projekte s ključnim dionicima u prioritetnim državama u svrhu demonstriranja, dijeljenja i promicanja efikasnog pristupa za suzbijanje krivolova na ptice.
- doprinijeti ostvarenju ciljeva Direktive o pticama, EU plana za borbu protiv nezakonitog ubijanja, izuzimanja i trgovine divljim pticama, te Strategije EU-a za biološku raznolikost.
- održavati i osnaživati mreže organizacija civilnog društva i dioničkih grupa koje zajednički rade kako bi zaustavile krivolov na ptice.

Očekivani rezultati

- bolje razumijevanje razmjera, učinka i uzroka krivolova na ptice kroz sustavni nadzor (monitoring) u prioritetnim državama, što uključuje Cipar, Grčku, Italiju i Hrvatsku.
- tajništva međunarodnih okolišnih sporazuma i Europska Komisija vrše pritisak na državne vlasti za poduzimanje aktivnosti kako bi se spriječio krivolov na ptice.
- države nadziru i izvještavaju slučajeve krivolova na ptice Konvenciji o migratornim vrstama (CMS), Bernskoj Konvenciji te Europskoj Komisiji.
- države su posvećene okončanju problema krivolova na ptice.
- šira javnost duž afričko-euroazijskog preletničkog puta izražava podršku za zaustavljanje krivolova na ptice, podizanje razine obrazovanja o prirodi te proširenje razine svijesti o problemu krivolova na ptice. Kampanja će dosegnuti minimalno 3 000 000 ljudi, a 40 000 će se odazvati na poziv za izražavanje podrške.
- aktivnosti usmjerenе na krajnje korisnike proizvoda krivolova dovode do smanjenja krivolova ili smanjenja u potražnji.
- državni pravni okviri i represivni aparati su odgovarajući ili se poboljšavaju.
- smanjenje godišnjeg broja nezakonito ubijenih/izuzetih ptica na pokaznim lokalitetima u prioritetnim državama za 50 000 - 100 000 ptica u apsolutnom broju, ili 30% u udjelu.

Administrativni podaci

Trajanje projekta: 1.9.2018.

- 28.2.2022.

Ukupni proračun: 1.827.689,00

EUR

EU doprinos: 1.088.026,00 EUR

Lokacija: Hrvatska, Belgija, Cipar, Grčka, Italija i Ujedinjeno Kraljevstvo.

MACIEJ SZYMAŃSKI

LIFE17 GIE/IT/000477

Soil4LIFE

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

EU zakonodavstvo

Zemljište i tlo:

1. Sedmi program djelovanja EU za okoliš do 2020. (1386/2013/EU)
2. Tematska strategija zaštite tla (COM (2006) 231)
3. Smjernice o prekrivanju tla (SWD (2012) 101)

Mrežna stranica projekta

www.soil4life.eu

Korisnici

Koordinator: Legambiente ONLUS (Italija)

Vrsta organizacije: nevladina organizacija

Partneri:

- The Coordinating Committee for International Voluntary Service (Francuska)
- Confederazione Italiana Agricoltori (Italija)
- Consiglio per la Ricerca in Agricoltura e l'analisi dell'Economia Agraria (Italija)
- Ente Regionale per i Servizi all'Agricoltura e alle Foreste (Italija)
- Udruga Zelena Istra (Hrvatska)
- Istituto Superiore per la Protezione e la Ricerca Ambientale (Italija)
- Politecnico di Milano, Dipartimento di Architettura e Studi Urbani (Italija)
- Roma Capitale (Italija).

Opis projekta

Opis problema

Zalihe organskog ugljika u tlu imaju ključnu ulogu u borbi protiv klimatskih promjena. Tlo ima nezamjenjivu ulogu u skladištenju ugljika, budući da mu je kapacitet skladištenja tri puta veći od količine ugljika koja se nalazi u atmosferi i pet puta veći od količina koje sadržava vegetacija na svjetskoj razini. Tlo je, nakon oceana, najveći rezervoar ugljika na Planetu, stoga je potrebno ne samo zadržati već i povećati tu njegovu ulogu i kapacitet skladništenja kako bi se smanjile emisije stakleničkih plinova i usporile klimatske promjene. Za to je potrebno održivo gospodarenje tlom.

Projektom su planirane aktivnosti podizanja svijesti o važnosti održivog gospodarenja tlom za proizvodnju hrane, održivost ekosustava i borbu protiv klimatskih promjena kako bi se i u praksi ostvario UN-ov Globalni cilj održivog razvoja - do 2030. godine zaustaviti procese degradacije tla. U srcu projekta Soil4LIFE je izrada smjernica za održivo upravljanje tlom, koje će biti pomoć u oblikovanju nacionalnih poljoprivrednih i politika upravljanja prostorom. Cilj projekta Soil4Life je poboljšati sustav odlučivanja o pitanjima koja se tiču kvalitete tla na europskoj i nacionalnim razinama mobilizacijom ključnih dionika za iznalaženje prikladnih operativnih instrumenata, povećanje informiranosti javnosti i specifičnih ciljanih skupina kako bi se senzibilizirali za politike upravljanja tlom tj. za smanjivanje njegove potrošnje i održiv način korištenja.

Ciljevi

Opći cilj projekta Soil4LIFE je promicanje održivog i učinkovitog korištenja tla kako bi se maksimalizirale usluge ekosustava i onemogućila degradacija tla, a gdje je to potrebno i poboljšala njegova kemijska, fizička i biološka svojstva. Cilj u Hrvatskoj je pokrenuti inicijativu i okupiti aktere koji će raditi na osvjećivanju javnosti o problemu degradacije tla i stimulirati donositelje odluka na aktivnosti zaštite.

Specifični ciljevi

- poboljšati donošenje odluka u vezi s tlom na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini
- omogućiti donositeljima odluka i dionicima informirani proces donošenja odluka koje se tiču tla te osigurati alate za podršku planiranju
- povećati znanje poljoprivrednika o ključnoj ulozi vlastitog sektora u zaštiti tla
- povećati znanje profesionalaca (agronoma, arhitekata, geologa i geometara) o problemu tla
- povećati podršku građana politikama zaštite tla
- povećati svijest europskih institucija i država članica o potrebi usvajanja primjerenih propisa s ciljem smanjenja potrošnje tla i promicanja održivog korištenja tla
- promicati smanjenje potrošnje tla u prostornom planiranju

Pilot projekti u Regiji Lombardija i Gradu Rimu

Očekivani rezultati

- povećanje osviještenosti građana na razini Europske unije za 20% o problemu neodrživog gospodarenja tlom
- doseg međunarodne kampanje osvješćivanja: 1 milijun osoba
- formiranje trajnog savjetodavnog tijela s institucionalnim akterima
- Bijela knjiga o održivom upravljanju tlom za Europske i nacionalne institucije
- deklaracija s načelima održivog gospodarenja tlom za regionalna i općinska tijela uprave (najmanje 12 tijela usvaja Deklaraciju)
- smjernice za poljoprivrednike za zaštitu tla (najmanje 5000 poljoprivrednike usvaja Smjernice)
- smjernice za profesionalne djelatnike za zaštitu tla (najmanje 600 profesionalnih djelatnika usvaja Smjernice)
- 6 konferencija - 600 sudionika, 6 seminara za nastavnike - 120 sudionika, 2 školska natjecanja - 5000 razreda
- međunarodna konferencija u sjedištu UNESCO-a - 250 sudionika; 2 međunarodna seminara i 5 konferencija - 250 sudionika; završna konferencija - 100 sudionika
- manifest o tlu za mlade Europljane.

Uloga Zelene Istre u projektu

Zelena Istra u projektu je zadužena za provedbu aktivnosti B.5 - Međunarodna kampanja namijenjena građanima odnosno B. 5.3 - Zagovaranje (*advocacy*) o važnosti tla za život na zemlji te o nužnosti zakonske regulacije koja će osigurati njegovu zaštitu i održiv način upotrebe. Kampanja će se provoditi na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini. Na europskoj razini, Zelena Istra je zadužena za organizaciju dva pripremna seminara u Briselu i Rimu. Na regionalnoj razini zadužena je za organizaciju 5 foruma, od kojih će se jedan održati u Hrvatskoj. Sudionici seminara i foruma su organizacije civilnog društva i znanstvena zajednica te mjerodavna tijela Europske komisije, koji će zajedno kreirati operativne prijedloge namijenjene donositeljima odluka. Uspostavit će se suradnja s europskim mrežama OCD-a i znanstvenom zajednicom, a rezultat te suradnje bit će *Dossier* s prijedlozima za unaprijeđenje stanja, koji će biti predstavljen na završnoj konferenciji u Briselu, na kojoj će biti prisutni i predstavnici nadležnih Glavnih uprava Europske komisije. Zelena Istra će za provedbu ovog projekta u Hrvatskoj identificirati i uspostaviti suradnju sa svim nacionalnim organizacijama civilnog društva koje interesira tema zaštite tla te sa znanstvenom zajednicom. Zajedno s njima organizirat će se regionalni forum za mediteransku regiju. Za pripremu regionalnog foruma izvršit će se prikupljanje dostupnih podataka.

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.10.2018. – 31.3.2022.

Ukupni proračun:

2.230.321,00 EUR

EU doprinos:

1.235.722,00 EUR

Lokacija:

Hrvatska, Italija, Francuska

LIFE17 NAT/HU/000577

WISEDRAVALIFE

Mudro upravljanje vodama za očuvanje riječnih i poplavnih staništa duž rijeke Drave

WISEDRAVALIFE

Wise water management for the conservation of riverine and floodplain habitats along the Drava River

Tematika projekta i EU zakonodavstvo

EU zakonodavstvo

Vode:

1. Okvirna direktiva o vodama (2000/60/EZ)
2. Direktiva o poplavama (2007/60/EZ)

Zaštita prirode i bioraznolikosti:

1. Direktiva o staništima (92/43/EEZ)
2. Direktiva o pticama (2009/147/EZ)

Ciljane vrste

- Crna roda (*Ciconia nigra*)
- Mali brkati šišmiš (*Myotis alcatheo*)
- Brandtov šišmiš (*Myotis brandtii*)
- Riječni šišmiš (*Myotis daubentonii*)
- Brkati šišmiš (*Myotis mystacinus*)
- Resasti šišmiš (*Myotis nattereri*)
- Mali šumski šišmiš (*Pipistrellus nathusii*)
- Smedji dugoušan (*Plecotus auritus*)
- Ciljani stanišni tipovi:
  - 6440 - Livade *Cnidion dubii*
  - 91E0 - Aluvijalne šume (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
  - 3260 - Vodni tokovi s vegetacijom *Ranunculion fluitantis* i *Callitricho-Batrachion*

Opis projekta

Opis problema

Stanja obalnih i poplavnih staništa su se pogoršala duž rijeke Drave, uglavnom zbog degradacije riječnog korita. Konkretno, tri vrste staništa imaju nepovoljan/neodgovarajući status: aluvijalne šume crne johe i jasena, vodotoci s vegetacijom ili mahovinom i aluvijalne livade.

Produbljivanje riječnog korita najznačajniji je pritisak koji utječe na prirodna staništa te također ima značajan utjecaj i na područjima koja su udaljenija od korita rijeke. Dodatne prijetnje, kao što je isušivanje i nedostatak vode u poplavnim područjima, su također uočene na rijeci Dravi. Nepravilno korištenje zemljišta može negativno utjecati na vrste koje su vezane uz vodu ili populaciju ptica. Klimatske promjene također utječu na slatkvodna staništa uz rijeku.

Ciljevi

WISEDRAVALIFE ima za cilj poboljšati stanje očuvanosti i otpornosti triju obalnih staništa – aluvijalnih šuma, vodenih tokova i aluvijalnih livada na hrvatsko-mađarskom području rijeke Drave. Projektom će se poduzeti mjere poboljšanja vodnog režima i biološke raznolikosti obalnih šuma, obnoviti staništa i kontrolirati invazivne vrste. Cilj je također primijeniti nove načine sprečavanja produbljivanja korita. Kroz svoj rad, WISEDRAVALIFE će pridonijeti provedbi zakonodavstva EU-a, posebice Direktive o pticama, staništima, vodama i poplavama.

Specifični ciljevi

- procjena uzroka produbljivanja korita rijeke Drave;
- osigurati rješenja/provesti specifične mjere u borbi protiv degradacije korita i poboljšati status očuvanosti ciljanih staništa;
- integracija rezultata projekta u nacionalnu i europsku politiku.

Očekivani rezultati

- redizajn postojećih struktura za regulaciju rijeke (na najmanje tri lokacije projektnog područja);
- revitalizacija rukavca na odabranom području rijeke Drave;

HRVATSKE VODE

Mrežna stranica projekta

www.wwf.hu/wisedrava

Korisnici

Koordinator: WWF Mađarska (Mađarska)

Vrsta organizacije: nevladina organizacija

Partneri:

- Hrvatske vode, Pravna osoba za upravljanje vodama (Hrvatska)
- Nacionalni park Dunav Drava (Mađarska)
- Direkcija za upravljanje vodama južnog Podunavlja (Mađarska)
- SEFAG Uprava za šume i drvnu industriju (Mađarska)

Administrativni podaci

Trajanje projekta:

1.7.2018. – 30.6.2023.

Ukupni proračun:

1.785.392,00 EUR

EU doprinos:

1.057.071,00 EUR

Lokacija:

Hrvatska, Mađarska

ZDENKO KERŠA

- izgradnja pet nasipa kako bi se poboljšao kapacitet zadržavanja vode u šumi Lankoc i izgradnja triju ustava u bočnom kanalu Dombo; poboljšanje zadržavanja vode u šumi;
- kupovina zemljišta (gotovo 45 ha) u šumi Lankoc kako bi se prevladao sukob interesa između vlasnika zemljišta i tijela za upravljanje prirodnim vrijednostima;
- poboljšanje ekološkog stanja staništa u šumi Lakoc (na preko 500 ha);
- uklanjanje običnog bagrema (*Robinia pseudoacacia*), nezavičajne vrste stabla koja prekriva više od polovice šumskog područja u Gyékényesu te sadnja mlade šume;
- ugradnja gnijezda za crne rode i kutija za šišmiše;
- razvoj preporuka za usklađivanje planova upravljanja riječnim slivom, rizikom od poplava i područjima u Naturi 2000.

Life